Массо а мехкийн пролетареш, вlашагlкхета!

Серло

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадуьлл 1923 шера дения ◆ ШОАТТА, 4 АВГУСТ, 1984 ШУ. ◆ № 93 (6071). ◆ Мах 3 кеп.

Уренгой—Центр I жха магистральни газопровод хьалча гIишлошхошка, монтажникашка, эксплуатационникашка, машинанаьхерашка, проектировщикашка, партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацешка, цига дакъа мел лаьцначарна

Дела новкъостий!

КПСС Центральни Комитето а СССР Министрий Советo а дег тIера къобалду шу оцу даьхче доккхачу гIуллакхаца — Уренгой—Центр I жха 3 эзар сов кIирла километр дlахьен дола магистральни газопровод хенал хьалхагIа болх бе йолийна тIерах.

Уренгой — Помары—Ужгород жха магистральни газопровод аш Iоеьлча опытех пайде а эцаш, оцаош хьалхагIа дахза толамаш дIачIоагIдарал совгIа, царел тIаь а даьнна шо хIинз. Из хиннад шун лакха организованности дисциплинин, къахьегама коллективан хьолламе хьинар, лакха производительни йолча техникех пайда эца хар, производство вIашагIйоллари цунна хулгалдеза дикагIа тоадари, партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацей политико - кхетама болх цхьа уйла йолаш вииайтаро бахьан долаш.

Керда газотранспортни магистраль сихбаь хьебар — из да КПСС ЦК февральски апрельски (1984 ш.) Пленумий решенеш чакхъяхарен СССР Энергетически программе кхочушъяран юкъедихьа доккха дакъа.

Боккхача мукъ да, оцаош дахчох кхоччамбаь цо Iаш, шо хIинз Уренгой—Центр II жха керда магистральни газопровод хенал хьалхагIа чакхъякха гIерташ хилар.

КПСС ЦК-н СССР Министрий Советн чIоагIа теша я из дехкар кхоечацдарен цхьайтталагIча питилетка задане йоаггIача бесса чакхъяхарен оаш да мел дезар дергзина рах.

Керда къахьегама толамаш оаш дезар а чIоагIа могаш ирза долаш шо хилар а лое, дела новкъостий!

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ | СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТ

Яхьа дневник

Вай республикерча производственни объединенеш юкъе лыржача яхье хаддаиза хьалха а латташ, республиканси Сийлен улга тIара Iо ца йоалаш хьайоагIарех я СССР 60 шу дизара цIерагIча «Оргтехника» яхача Грозненски производственни объединене коллектив.

Укх деноша боккха кхаъ кхачар объединене болхлошка, инженерно - техническ и болхлошка, гIулакхерча нахага. Хьалхарча ах шера итогех Ерригсоюзни социалистически яхье хьалхара моттиг а хьожаеш, цунна еннай СССР приборостроене Министерстван профсоюза ЦК-н карара кара тела ЦIе байракх.

ДIабахача ворхI бетта пачхалкхен планал совгIа цо арахийцай 72 эзар сома маьха нормативно - цIенки 177 эзар сома маьха товарни продукци. Заданел совгIа потребителашка дIакхачийтай 279 эзар сома маьха тайп-тайпара продукци. Ерригa укхаза хьаеча продукцех ах гаргга яр пачхалкхен дикава Знак йолаш я.

Планал совгIа продукци маьхала яккхарах, бийдал, металл, электроэнергия, кхыйола материалаш кхоарах, арахецача продукцега дIабода мах лаьрхIачул дикка лохбарах ер шу доладелча дена планал совгIа баь пайда 122 эзар сом ба. ТIаийцача встречни планах къахьегама овсарле заданел совгIа 1,2 процент лакхъе езаш хиннача, из лакхъйь 1,3 процент.

Массаза санна объединене цехашта, ворхI бетта план кхоачашъярах эгтара хьалха рапорт деннад Н. Гребнёва, А. Моргосов, керте латтача цехий коллективаша.

* * *

«Союзавтоматпром» ВНПО Грозненски опытно - эксперим ентальни завода болхлоша пайда ийбу шоай торонса. Хаддаза оборудоване сменноста коэффициент лакх а еш, тIа-тIа дукхагIа хулийт хьаеш йола продукци. Ерригa укхаза арахецача продукцех эханел совгIа яр лакхерча категорех хьаеш я. ЦIенхаштта тоаьй къахьегамен производственни дисциплина. Иштта болх барах цхьаккха бутт дIабахийтабац завода коллективо укх шера ше тIаийца дехкараш тIехкхоачеш ца деш.

Цудухьа хаьал хьалха рапорт делар цо дерригача технико - экономически хьоркамий ворхI бетта план кхоачашъярах. Укх бетта чотах ерригаь эзар сома маьха товарни продукци арахецаш 46 эзар сом мах бола тайп-тайпара продукци маьхала йоаккхаши чакхбаьккхар цо дIабаха ворхI бутт.

Арахецача продукцега дIабода мах лохбарах, кхоь бара режим чIоагIъярах ер шу доладелча дена планал совгIа пачхалкхенна 110 эзар сом пайда баьб завода болхлоша. Планал совгIа къахьегама овсарле цхьа процент лакхъяра парте енна задане дизза гаргга тIехкхоачашъяьй. Цун чотах хьаьй заданел совгIа яра мел хийна товарни продукци.

Социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай Володин Владимир Ивановича кулгалдеча механо - сборочни цехев Голиков Геннадий Сергеевич керте латтача гальваническ участкан коллективаша.

КПСС ЦК Политбюро

КПСС ЦК Политбюро аргIанарча заседане дийцар пассажираша гIулакхаш дара даькъера транспорта болх тоабарах дола дош.

Заседане белгалдаьккхача тайпара, пятилетка чакхдаьнеча шерашка ерригача союзни республикашка, крайшка, областашка дIахо дегIаенай общественни транспорт. Эксплуатацие дIаденнад машинаш, метрополитений, городашкарчен юрташкарчен маршрутий керда линеш, хьалъяьй керда вокзалаш, депо, автобусни станцеш, транспортни парка тIакхийттай хIанзарча хамара поездаш, автобусаш, троллейбусаш, трамвайш.

ХIаьта а транспортни гIулакхий даькъера бахача нeха эшараш хIанз а дизза кхоачацдац. Транспорт лелара графикаш толхаеш моттигаш хул, вола лел справочно - информационни контрольно - ревизионни служба болх. ЦIенхашттара кхоачамбоацараш да поездаш тIои вокзалашкен пассажираша эша гIулакхаш деча, городской транспорта балхацен юрташна баха нах дIа-юха кхувлачен. Уж кхоачамбоацараш хилара бахьан да транспортни дукхача кхычен министерствай кулгалхоша, моттигашкарча партийни советски органаша пассажираш дIа-юха кхувлара кIеаигагIа тержаш тIалоаттабе ялар, дархIа ма беззара дархIаш цар социальни лоаркIам, кхоачам боллаш йоакхо яц пассажирски транспорта болх бийса вIаштIехьбаккхара, цун производственно-технически база дегIайоалаяра, пассажираша гIулакхаш дара культура лакхъяра дешай.

Политбюрос дехкарийла баьб цу гIулакхага хьажа езача министерствайн ведомствайн кулгалхой, моттигашкара партийни советски органаш пассажираш дIа-юха кхувлилга вIаштIехьдоаккхача хила езаш йола порядокан дисциплинен хилийтара хоадам боллаш дола гIулакхаш де. Белгалдьа транспорта дерригача тайпай болх ийса вIаштIехьбаккхара транспортни организацей производственно - техническ база чIоагIъяра, транспорта лелама управлени ярей билеташ дохкарен автоматизированни системаш юкъейоалаяри сихлара де деза гIулакхаш. Къаьстта теркам тIабахийтаб транспорта кадрашца комплектоване ярен уж цига дIачIоагIъяран, водителий, проводникий, диспетчерий, къахьегамхоашта эша гIулакхаш деча кхьича болх хьахьегамен бытен хьалаш тоадара.

Партийни комитеташта хьадлашка дехкар оттадаьд — пассажирски транспорта балха мел да бен тIаьхьокам лоаттабе, бахача наха дика вIаштIехьдаьха гIулакхаш дела Iалашдара даькъера хьадехаргаш тIа-тIа лакхде, транспортни предприятей партийни, профсоюзни, комсомольски организацей низ социалистически яхь йоарашяра, кадрашта идейно-политически кхетам лулга эргадаьнкха тоадара, тIадилдача гIулакхах бола бехктокхам лакхбара тIабахийта.

КПСС ЦК Политбюро могадир СССР Министрий Совето кийчдаь автоматизировани проектироване системаш хьаяран царех халкъа боахаме пайда ийбаран тIадерзадаь гIулакхаш. Белгалдулакхаш кхоачашдаро кулийтаргьа проектни - конструкторски балхашта разработка яра хенаш лоацъе, цар дикаж технически боарамаш лакхбе, хIаьта иштта цу гIулакха пайда ийбеш йола материалаш энергетически къахьегамен средстваш кхоелта Iалашде.

КПСС ЦК, СССР Министрий Совето тIаийцаб Тюменски областе Ямбургски газоконденсат йоалла моттиг эксплуатацие дIалулга Iалашдара де дезача гIулакхех бола сошам. Из газоконденсат йоалла моттиг сихха карарзе лаьрхIад Iилманен техникан карагIдийнача эгтаре вердагIдарех, бахха овсарле лакха йолча оборудованех пайда а ийбеш. ХIаьта иштта гонахьа кораяра деча гIулакхашца тар а еш производственни процессашта автоматизаци механизаци елга юкъе а доладеш. Цу балхашца гIулакх доагIаш йолча министерстваштен ведомстваштен тIадилад газопромыслаш, гаь комплексни кийчъю установкаш, машинаш лаькъаши автомобильни наькъаши, наха чубаха моттигаш, социально - культурни бытовой гIулакхаш дара йолеш объекташ хьалъегга Iалашдар.

КПСС ЦК Политбюро могайир новкъостий М. С. Горбачевн Б. Н. Пономаревн Германски Коммунистически парте Председателаца Г. Миесца вIашагIкхетара итогаш. Укхаза кертагIдаьккхад веннии боллой болама толашагIа йола традицеш дIахоьхьо йолча Германски Компартеца советски коммунистий дахи солидарность хилар, белгалдаькхад къахьегамхой хьалташ бахьан, монополей произвола, милитаризман реваншизман низашта духьала цо тIагIерттa лоаттабу къовсам лоархIаме хилар.

Хьехар парламента председатель Н. Алеврас керте а волаш хиннача Гречески Республика парламентски делегацеца хиннача къамелех йолча новкъостий Н. А. Тихоновен В. В. Кузнецовен информацета. Политбюро раьза хилар Советски Союзан Греценен юкъера традиционни доттагIий гIулакхаш дергIа кIоарглуш латташ хилара, цо белгалдаькхар Советски Союз дIахо чIоагIде гIерташ хилар вай халкъий, машара, дуней халкъашта юкъерча кхерамзлен хьаштагта пайдана дола Греццаца цхьана леладу политически, экономически, культурни гIулакхаш дIахо чIоагIде гIерташ Советски Союз хилар.

КПСС ЦК Политбюро заседане дийца а дийца решенеш тIаийцай цхьадолча кхычa дешаех а.

Хьалхалаттар

Республика колхозийн совхозийн дояркашта юкъе лырзжача социалистически яхье хаддаьза хьалхалаттарашта юкъе йолаш хьайоагIа Шалински района «Южный» совхоза доярка Исраилова Камета.

Беркате къахьег Каметас карарча шера. 1983 — 1984 шерашка Iан замалахьа оллагIа яккха йоагIар 2500 килограмм социалистически дехкарех 2800 килограмм йолаш хIара Iаттагара 3200 килограмм шура яьккхай доярка.

Цу юкъа хьайбай продукташ дукхагIа яхаран йоккарай фермай болхлоша лелаьча республиканска социалистически яхье котьяьннарт а лаьрхIа КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота а луш маьхе совгIат деннад совхоза йоккхагIйолча доярийна Исраилова Каметайна.

ШийтIарча говзалахи опытахи цо дIаккхебаь дукха доярийш ба. Цар а шоай йоккхагIйолча дояриас санна хьинар ца кходеш къахьег. ДIабахача ялх бетта цар ферма коллективо пачхахьалкхега 252 тонн шура ехкай, планагIа йокха йоагIар 220 тонн йолеш.

Ткъаь пхелагIа шу да доярка йолаш цо хьаьнала болх бу. Даькево Октябрьски Революцен «Знак Почета» яхен орденаш а енна белгалдаьккхаб цун къахьегам. Цунна тийнай Ерригсоюзни социалистически яхье котьяьннар яха Знакаш а. Шалински района халкъа Совета депутат ше хилара тарра доккха дакъа лоац Исраиловас общественни вахаре а.

С. СУРХОЕВ.

СУРТА ТIА: «Южный» совхоза дикагIйола доярка Исраилова Камета.

З. АМЛИЕВА сурт.

Хьувкъам—84

ЛАЬРХIАР ЧАКХДОАККХАРГДА

Ялата лаьрхIа хьалкхееш йолча хьажкIех дувлаш хьалча хоза хет сона. Из хила тарлу дукхача шерашка уж делаеш хало лайна се хиларах. Цудухьа сона хетalу хаоттама хьалаш миччa беса дале а къахьегара тIера волча механизаторо хьувкъам дика болаш хьажкIаш хьалкхее ъттув баргба аьнна. ХIаьта уж иштта хьалкхееш хилча хулаш йола хало дагa па йоагIаш деррига балхаш агротехнически боккъонаша дIа ма дехкара чакхдаке а деза.

Тха совхозе дукха ба хьажкIаш хьалкхеяра говзали опыти кареерзаь механизатораш. ХIара шер-шера шоай планаши дехкараши толаме кхоачашдеш хьабоагIа уж. Кхарча шера 140 гектара тIа ялта лаьрхIа хьажкIаш хьалкхею са воснос.

ХIана долча хьалех хIара гектара тIара 45—50 центнер хьажкIаш яха йоагIа. Нагахьа санна уж кIезагагIа хуле а мара дезац механизатораша есала къахьийтала, хьахьонх шийна хьалхашка латта дехкар цунна дицдеяннига. Хьувкъам денха болаш хьажкIаш хьалкхеяра мел эшараш тхога долаш да: тайп-тайпара техника, зене йолча хIаманте етта воллахаш, удобренеш, кхыдола кхоачамаш.

Укх шера тха районе хьажкIаш кхееш болча механизатораша дехкар тIаийцад юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 30 центнер ялат дехка. Масс а совхозий къахьегамхой овсарагIбоала беза хьажкIий хьувкъам кхы тIа алсамбаьккхара. ЦхьайтталагIча пятилетка план хенал хьалха кхоачашъер сийзе йолаш гIулакх да. Бакьдар аьлча, из толам беккха торонеш йолаш да района деррига боахазаш.

Со хиннав цига. Ала хIама доацаш дика хьувкъаш йоагIа хьажкIаш. Тооламе да планагIа дIаяда йоагIараш 6500 тонн йолаш пачхахьалкхена 8000 тонн дIадургья аьнна района механизатораша тIаийца дехкар толаме кхоачашдергхилар.

А. ИСРАИЛОВ, Урус - Мартановски района «Красноармейский» совхоза хьажкIаш кхееш вола механизатор.

ХАЛАЧА ХЬАЛАШКА

КIи-марса балхаш ма хетта динеи сихеи дIа ца доийташ чIоагIа дуьлае ю укх тIеххьарча хана юттIаьехкача догIаша. Йоь а шоай низ дIаккхоачар ду Назрановски района «Экажевский» совхоза комбайнераша, шофераша, хьатта къахьегаш боалхача болхлоша сихагIен хIама ца дойташ укх шера 1700 гектара тIа шоаш хьалкхедаь ка бола ялат чуйина даькка гIергаш.

Из арда йиш йолаш денача дийнахьа деррига шоай низаш тIадерзаду механизатораша. Кхей тIа болх беш хул 25 комбайн, хIаьта царех 10 комбайн совхоза ялат чуена новкъостала ахкийтай Грозненски района «Загорский» совхозо.

Шоашта юкъе социалистически яхь а йоарнаяь хьинар айденна къахьегаш болча комбайнераша 3 август хьатIаотташ 850 гектара тIара ялат аьрда даьккхад. Къахьегама овсарле къаьстта дикка йолаш болх бу комбайнераша КПСС члена Костоев Йоакъапа, Дудуркиев Хьусена, Гагиев Мальмадсале, Евлоев Баматгире, кхыбараша. Масала, Костоева цхьаьдоача дийнахьа 30 — 35 тонн ялат оаря, цул дукха кIеаигагIа аьц вокх комбайнераша доиххар а. Социалистически яхье хьалхалаттача комбайнерий къахьегам белгалбаьккхаб ахчан премеш карара кара тела цIе вымпелаши енна.

Шоаш йоакха бакка опыт йолаш комбайнераш хилар хьахьекхад «Загорский» совхоера беьхнача болхлоша. 25—30 тоннагa дIаккхоачаш ялат оара царна юкъе дукхагIбараша.

Юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 24 центнер ялат доакх комбайнераша, планагIа даккхе доагIар 18 центнер долаш. Комбайнаша аьрда ялат центральни хьатта Iоккхухьаш а, хIаьта цох цIендаь даьккхар пачхахьалкхенна пункташка дIадала дIаккхухьаш а бола беш ахийтта грузовик я.

Шоайла яхье баьнна къахьегаш ба шофераш а. Царна юкъе хIара дийнахьа эггара дукхагIа рейсаш ю Аптиевее. Махьмада, Муцольгов Хьамида, Аушев Аюпа, Белаев Адама, Толдиев Аюпа, кхыбараша. Юкъера лаьрхIача 30 тонна ялат дIаьху царех хIара шоферо, планагIа дахьа доагIар 24 тонн долаш. Ахчен премеш телаш белгалбоах социалистически яхье дикагIа хьокхаман гойташ болх бу шофераш а.

Комбайнаша болх беча хIара дийнахьа 280—300 тонн ялат хьатIадахь центральни хьатта. Цига из цIендеш, юкъадеш, пачхахьалкхенна дIадала лаьрхIар дIадохьийташ, фува цар дIоттадеш болх беш къаьстта болхлой бригада я. Дийнахь а бус а ца социйташ болх байт цар механизмашка. Царна юкъе белгалбаьннаб слесарь-машинист Гайтукиев Мустафа, болхлой Албогачиева Райхьант, Хашиева Мадина, Аушева Хадижат, Бокова Маликат, кхыбараш.

С. ТОВСУЛТАНОВ.

Бригадни формеи цунах хьахулари

ТIеххьарча хана деррига технико - экономически хьокхамий план кхоачаши тIехкхоачаши еш хьайоагIа Карабулакски химреагентий завода коллектив. Массехк шера вIаштта лакха кхиал йола химреагенташ арахец заводо.

Технологически оборудоване сел кердаьнкха дукха хIама даьлеце а, производства дIалехараш хIара денна лакхлуча хьале миштa вIаштIехьдоал коллектива иштта дика толамаш деха?

Цу хаттара жоп луча хана теркаме эца деза лоархIаме моттиг укхаза къахьегам бригадни хьисапе вIаштIехьбаккхаро дIалоаццилга. Предприятена хулаш болча пайда боарам дикка совбаьккха торо лу цу формо, хIаьта, къахьегаш бола нах боагIачул кхы дукхагIа а ца хулийташ.

Кердача хьисапе болх бе доладуш, цунна планированни еча дукха хувцамаш де дийзар производственни даьнье, хьалхагIа териал ца еш хинна цхьаццa новкъарленаш а пийсъелар цу даьнье. Бакъда, керттербар наькха санне тIам лахкбара беш бола политико - кхетама болх бар.

Эггара хьалха заводе бригадни хьисапе къахьегаргдолаш коллективаш вIашагIтехар продукцена упаковка ечен, из тIайоттачен участке. Цу участка технологи шийтайпара эргаловаш йолаш я, хIана аьлча, мохкаш Iолахара а тIадоттара а балхаш бе-бе да — хала а атта а. Цхьайолча хана тIадотта деза мохкаш дукхагIен кIеаигагIен хул, уж тайп-тайпара а хул, хIаьта уж дIа-хьа кхахьара наькъаш а бе-бе да. Цу дерригнеша дIадех мохкаш тIадоттича даькъе йоккхий комплекси бригадаш вIашагIтохилга.

Цу участке лаьрхIа йола грузчикий бригадаш вIашагIйохкаро дикка аттача баьккхар болх. ХIаьта цу гIулакхах пайда боашкта хоадала гаьна а далаизар. Масала, нагахьа санна хьалхагIа цхьайолча хаваешка, къаьстта август бетта кийча продукци вагонашта тIайотта нах кхоабеш хиннабеце, из бахьан долаш вагонаш сепа латташ йоаккха ха йоагIачул дукхагIа хиннаьле, бригадаш вIашагIъехкача дени из кхоачамбоаннар цIендеина дIадаьлар.

Цхьаькха къахьегам аттача боаккхаш дола кердадар а доаладир бригадо шоай балха юкъе. Из дар продукци чуйола галеш электропогрузчикашца вагонашта хьалтIа денначул тIехьагIа механически хьисапе уж тIера Iодоассадар санна дола гIулакх. Цу кердачо массехказа аттача баьккхар из болх, лакхъелар къахьегама овсарле.

Кердача бригадай эргадолаттар дукхагIа хIама хьадарга хьежжа хьаяцаш дола алапи а хиларах. ХIаьта, хьалхагIа планага хьежжа дар алапи, нагахьа санна ца тIехкхоачашйой премi дора.

Заводской партийни организаце коммунисташ юкъе а оаш чIоагIйир бригадаш. КПСС членаша А. Богатыревa, В. Корниловас дукха кхетама болх бир кхычa участкашка а бригадни хьисапе къахьегаргдола коллективаш вIашагIтохаш. Цудухьа хIанз кердача хьисапе болх беш 15 бригада я заводе, царех хул берригача къахьегача нахах 48,6 процент. ХIара бригаде хержай бригадни совет, цо теркаме эц хIара сагo къахьегама мел даьне юкъе хьу, хIаранена мел алапи лоагIа, къахьегамен производственни дисциплина телхаерашца къовсам лоаттабу. Ала деза бригадни хьисапе къахьегам вIаштIехьбаккхари бригадни советаш вIашагIйохкари санна дола гIулакхаш къахьегача наха меттел, кулгалхошта а дика школа хиина дIаьтта хилар. Бригадирашца а совета чубоагIача нахаца вIашагIкхетаро йиш хулийт вахаро хIара дийнахьа ихар санна уттаду производственни дешаш сихагIа къестаде. Дукхьал уж вIашагIкхетараш бахьан долаш, дукха цеш административни цхьана къестаде аьттув баьннаб укх тIеххьарча хана материалашта, электроэнергена дерггIа учет лелае, балха ханах бикагIа пайда эца.

Бригадни хьисапе къахьегаргдола коллективаш вIашагIйохкача хана оаха теркаме эц уж масса сагах латташ хила еза. Массехк шера баьча тохкамо хьахьекхад 7—12 сагах латтача бригадо овсарегIа къахьегилга.

Кердача тайпара къахьега даларо тхона торо елар дисциплинаца дувзадена дош хоадам боллаш къоастаде, хIаране бехктокхам лакхбе, балха ханах дикагIа пайда эца. Цу дерригнеша гIо ду пайда эцанза дола керда кхоачамаш гучадаха, къахьегама овсарле лакхъе.

Тха бригадни совето эггара хьалхарчарца хьаллаьцар къахьегама овсарле цхьа процент лакхъен продукцега дIадодар 0,5 процент лохден йолаш дола мехка хьалхалаттача предприятей коллективашта дIадоладаь дика гIулакх. Из фу яхилга да аьлча, заводо планал совгIа кхы а 280 тонн химреагенташ арахецаргья, 38 эзар сом продукцега дIадодар лохдергда яхилга да.

ДIадахача ах шера завода вIаштIехьдаьннад планал совгIа 200 тонн химреагенташ арахеца, цу юкъа продукцега дIадодар 25 эзар сома кIезигдаьд. Продукци маьхала яккхара план кхоачашъяьй 103,2 процент.

Дика къахьегаш хилара дола масал гойташ ба аппаратчикаш Т. Сухова, Х. Богатырева, болхлой Х. Гетаганова, А. Богатырева, слесараш А. Брынов, А. Зотов, кхыбараш.

Лоацца аьлча, бригадни хьисапе болх бе доладаларо тхона торо лу къахьегамга дIадодар ма хулаа лох а деш производственни хьокхамаш лакхде.

А. СИНЧИНОВ, Карабулакски химреагентий завода ПТО начальник.

Гектара тIара—200 килограмм люцерна ги

Ялаташ чуйина баьнначул тIехьагIа, люцернах ги даккха болабеннаб «Паурский» совхоза механизатораш. Цу маьхеча баьца культура 200 гектар лаьтта дIалоац совхозе. Бакъда, лаьтта лелалераша тIайоагIача хана кхы а дукхагIа хилийта лерхI из.

— Кхы а 41 гектар йиллай оаха укх шера, — йоах совхоза керттерча агронома Александр Борисович Перелякова. — ХIана бIаь гектар лаьтта кийчдеш а да. Цул совгIа, укх шера тха вIаштIехьдаьннад кIезагдукха реконструкци е а хьалха дIадийна хиннача люцерна кхашта. Вешта аьлча, кIезиг дукха нийлхье из буц. Цо торо хулийт ги дукхагIа даккха.

ДIадахача шерашка йоккха опыт Iоаьйб паурцаша. ШозлагIа хьокх цар люцерна хIанз май бетта хьокхар доакъарея, хIаьта шозлагIа хьокхар аьлая фунев, укх шера а хьекхар иштта. Май бетта хьалхарча деношка 190 гектара тIара 476 тонн сенаж яьккхар, шера йола план 189 тонн йолча, хIаьта шозлагIа хьекхача — 467 тонн аьла, шера йола план 337 тонн йолаш.

БIаьста буц хьекха яьхьачул тIехьагIа, кхашта удобренеш техар. Цул тIехьагIа кхий дейттар хIара гектара 700 кубометр а токар. Сиха тIаяла йолаелар хьейха хиннa буц.

Сона дика хьувкъам хиикабер наурций. Дукхабараш ийэб уж болча царгара Iожабала, опыт йоаш. Укх шера цар лаьрхIад отходаш хургйоацача технологеца стационарни хьисапе люцерна ги чуэца. Бун хьокхараш дикагIа бола комбайнераш ба — Анатолий Фрици Алехсандр Самсонови. Ялат чуйина баьнначул тIехьагIа шоай «Нива» тоаьй цар «ЖРБ-4,2» яха жаткаш а [illegible].

Бун йокъаелча, [illegible] «Е-301» яха агрегат яхаш тIа араьккхар тракториста Н. Цымбалова. Цо бус е сеццa бу болх. Иштта кIезигагIа дош Iолегаш ги. Цул совгIа, цхьаккха а буртиг чура Iобожаргбоацаш тоаь я цун агрегат а. Из по иштта тоаяр бахьан долаш массе а дийнахьа 40 килограмм баьца ги ца довш дус...

Комбайнашкара ги дIаккхухьаш машинаши прицепаш тIехьа йоахна трактораш я. Из гаьна кхаьха дезац. Цига цIенду из, тIаккха маьлате галешка дохк.

— Планага диллача, хIара гектара тIара 160 килограмм ги даккха дехкарийла да тхо, — йоах А. Перелякова. — Бакъда, оаш-м 200 килограмм доаккх. Пачхалкхейга 300 центнер ги дохка деза, аьнна, тхоашта теха йола дехкар оаха кхоачашъергья.

Из де вIаштIехьдаьннад дукха хана дена къахьегар хьабоагIача подрядни бригада членаш С. Стахеева, С. Акаев, П. Сторожекно.

П. КЕРИМОВ.

Партийни вахар: балха стиль

XIаранегара доагIар хьадех

КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленуме доклад еш новкъоста К. У. Черненкос вьниад: «Халкъа духовни низ вайна оарцагIбаккха, цун къахьегама а социальни а хьинар айде харех дукхагIча дакъе тийша да лхе шера план кхоачашъяра, вай дIахьалхашка ахара темпаш сихъяр, хIьта белгтала вьлча, мехка оборона чIоагIъяр».

Пленум хинца шу дьвнад. МалагIа хувцамаш хиниад идеологически балха тIа, КПСС XXVI съездо хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара мишта влияни ю цо?

Идейно - политически, организаторски, экономически дешаш цхьана дувзаш, комплексно болх бе гIийртай Малгобекски городской партийни организаци. ТIеххьарча хана дукхагIа тержам тIалоаттабу оаха планови, производственни, къахьегама дисциплина чIоагIъяра, кулгалдеш йолча кадрай бехктокхам айбара. Цу гIуланхо хьинар айду къахьегача коллективай, вIаштIехьдоахих ихоми хьурмати деш материалаш, ахчан средстваш дIа а ухийташ, планаши социалистически декхараши толаме кхоачашделга.

Дика хьокхамаш да тха къахьегача коллективаш хьалхарча ах шера дьхараш. Мехкдьттахоша планал совтIа 3580 тонн мехкдьтта, 125 эзар тонн стабильни доаца бензин, 10,2 миллион куб. м. сига газ яьккхай, 2228 метр кIоарга бурув техад.

Масалаш а гойташ, коммунистически хьисапе къахьегаш я бурув тохача балхий управлене, «Малгобекнефть» НГДУ, газ чакхйоаккхача Вознесеновски завода коллективаш.

Алсамъяьннай хьайбаш лелдераша йоаккха продукци. Укх шера хьалхарча 6 бетта 17 тонн дукхагIа екхай шура соахка укх хана ехначул. 102 процент кхоачашъяьй районо пачхьалкхенга шура йоххара план, тхв — 152 процент, фуаш — 115 процент.

Хьайбай продукци йоаккхача дикагIа хьокхамаш дьхад ГI. Ахриева, «Алханчуртский», М. Горье, «Луч» цIерагIча совхозий коллективаша.

Социалистически ахье мотбаьннаб М. Горье, «Алханчуртский» совхозий хьайбаш лелдераш (фермий заведующеш — А. Б. Кодзоев, Х. М. Аниев).

Хьокхам а гойташ, къахьегаш ба цу боахамий доярхаш Т. Цароева, Л. Евлоева, М. Кукиева, А. Гачаева, Я. Исратова, кхыбараш.

Иштта дика болх бу жа лелдераша а. «Кавказ» совхоза вокхагIволча чабана Г. К. Мунагова 100 жийна тIехьара 145 Iаьхар хьанъоастабаьб, хIара устагIан тIера 4,2 килограмм тха дьнихад. Лакха да Социалистически Къахьегама Турпала М. Д. Бахмадова дахха хьокхамаш а.

Берригача мехкарча къахьегамхоша санна тха районе болх беча наха а дош деннадар къахьегама оасарле планагIа лаьрхIачул 1 процент лакхьаш, продукци арахецаш дIадодар 0,5 процент лохде. Денна дош кхоачашде вIаштIехьдаьннад цар. Хьалхарча ах шера къахьегама оасарле 4,6 процент даккхьай районе, продукци хьаеш дIадодар 0,7 процент кIезигденад.

Шерра тIанйцад предприятешка, организацешка болх беш болча наха XI питилетка ханал хьалха кхоачашъелга тIахьехаш дола Серго Орджоникидзе цIерагIча Балтийски завода коллектива кхайкарел. Малгобекски УБР буровникаш дош деннад къахьегама боарам 17,9 процент лакх а беш, бурув тохара питилетка план шу хьалха кхоачашъе. Керда дар юкъе а кхувлаш, болх бу бурув тохачар. Бригадий хьисапе къахьегаш ба берригача болхлоех 80 процент гаргга бараш.

Планаш кхоачашъяра юрташка хьаду къахьегама хьадаш. Боахамашка низ болийташ гIулакх да мерда оттадаь закупочни махкаш. ТIа-тIа бIуболлеш. Кхачан программа кхоачашъеча дукхагIа дакъа юкъехкхуь агропромышленни комплексана управлени еча кердача органо — РАПО.

Перте а правительствас а юртбоахама дегIабоалабара еш йола йоакхо къахьта бIаргаго йиш я тха районага хьежача. ТIеххьарча шин-кхаь шера районе хьалдаьд 10 эзар квадратни метр йола нах чубаха цIеноаш, 350 моттиг йола берий дошкольни учрежденеш, массехк общежити, быткомбинат кхыйола гIишлош. Хьалъеш латт ГI. Ахриева цIерагIча совхозе промбазен быткомбинати, Инаркъе — клуб. «Алханчуртский», «Луч», «Кавказ» яхача совхозашка — нах чубаха цIеноаш, хьайбаш леладу помещенеш.

ТIеххьарча хана белгтала тоабенна партийни организацеша бу организаторски, массово - политически болх.

Партийни дешара системе болх беш 65 пропагандист ва, уж берригаш а лакхера образовани а йолаш коммунисташ ба, дукхагIчар массехк шу да пропагандистий болх бу 80 процент гаргга бараш боахамий кулгалкхой ба.

КПСС городской комитето кердача хьисапе оттаьй пропагандисташа дешара план. ХIара бетта дешаш хул уж опорни школешка вIашагIъехкача семинаршка. Царна лаьрхIа политически просвещене 3 кабинет вIашагIъяьллай. Царех дикагIнох цаI я Вознесенски ГПЗ вIашагIъяьллар. Пайда эц укхаза дикагIйолча дешара формаех: рефераташ кийчъеш, царна защита ю, собеседованеш чакхйоах, проблемни дешара элементаш юкъехкхувл. Къаьстта тержам тIабахийта Iомаю моастагIал долча идеологена духьала контрпропаганда яра программни курсаш, ладувгIарашта коммунистически кхетам лу.

Экономически образовани системе дукхагIа тержам тIахийт дешара действенность лакхъяра, къахьегама дикагIйола формаш юкъейоалаяра, кхоми хьурмати дара дешашта. Къахьегама коллективашка общественно - политически хьинар айдара, морально-психологически климат хьаяра тIабийрза ба агитатораша, политинформатораша бу болх.

Партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша къаьстта тержам тIалоаттабу къамашта юкъера бувзамаш чIоагIдара. Белгтала моттиг дIалоац Малгобекски, СО АССР Правобережни, Назрановски районашта юкъе лерачча социалистически ахьо. Цу гIуланхо нах шоайла бовзийт, дIа-са новкъостал ду, барт тоабу. Традици а хинна дIаэттад лоаладахарча республикашка бахача нахаца вIашагIкхетараш хилар. Иштта Моздоке, Беслане, Малгобеке баха латирхой вIашагIкхийтта дагара дар шоайла дувцаш хиниаб. Царна лйоай хIара городе йола сийлен моттигаш, хайнад лоалахоша болх мишта бу, са мишта до, спортивая ахьаш чакхъяьхай. Тха мехкдьттахой, хьехархой, лораш, ихаш лелдераш хиннаб Орджоникидзе, Беслана предприятешкарча къахьегамхой болча. ЧIоагIа ряьа болаш тIанйю оаха лоалахой культурни программаш.

Шерра социалистически ахь ьржай ВГПЗ а Беслана маисови комбината а, Малгобекски УБР а Орджоникидзерча геолого - разведочни экспедицеца а, Малгобекски а Беслановски а мажкх еча заводий коллективашта юкъе. Иштта ахь лелаю Малгобекски Правобережни районий культура отделаша, школаша. ТIанйца декхараш мишта кхоачашду хьож хIара квартале.

Идеологически балха формаши методаши тоалр духьа городера партийни организаце тохи маха фу хет, хьож заявленешка, запросашка.

Каст - каста районе кулача сходашка вIашагIкхетараш хул партийни, советски, боахама кулгалкхой. Партен правительстван решенеш йоазийтара нах балача ух информационно - пропагандистски группаш, медицински, бытовой, торгови гIулакх дувцаш деноаш хул, цаI дола политденош чакхдоех. Цу тайнара вIашагIкхетараш долча хана тийшача хаттарашта анализ ю, уж кхоачамбоацараш дIадахара де дезар ду. Наха дагIа лаьттачох лаьца фу даьд дувц «Ленинское знамя» яхача районни газето, моттигерча радиовещане гIолла. Цу гIулакха лаьрхIа рубрика я: «Хаттара фу даьд?»

Балхц тIа кхоачамбоацараш долча кулгалхошкара цIенхаштта хьадех КПСС ГК бюрос. ТIанйца хинна социалашка кхоачашдара тIахьожам доаттабу.

Хоадам боллаш къоастаде хьежад тхо къахьегамхошта интернациональни атеистически кхетам балара, керда обрядаш цIейша юкъедоаладара дош. ХIара бетта хьалхарча ерача дийнахьа чакхдоах районе атеиста ди. КПСС горкоме йола 16 лектор-атеист лекцеш ешаш хул къахьегама коллективашка. Цу дийнахьа школашка арахец «Къона атеист» яха пенгазеташ, сайрешаш, киноэкраш чакхйоах естественно-Iилман тематика а йолаш. Районе болх беш ва «Знание» общества 83 лектор.

Горисполком хьежаш юрта Советашка мишта болх бу, керда обрядаш цIейша юкъедоаладара, дика культех йола лакхе дорадара херкача комиссеша мишта болх бу. Из болх тоебара хоадам болаш мероприятеш оттаьй.

Традици хулаш йоагIа городерча улицай цIейш дездеда. Сакъердаме чакхдаьлар Советски Союза Турпала лейтенанта Петрова цIерагIча улица тIа хинна цIей. Даьшка дIадолаш гIулакх тIахьено хьалхоашнга къаьгга хьахьеххар до.

Июньски Пленума сокаш кхоачашбара районе белгтала балхаш дой а, ала йиш яц КПСС Централни комитето хьалхашка уттаду дешаш къоастадара оаха де мел дезар даьд, аьнна. Къахьегамхошта коммунистически кхетам балара болх [illegible] дено дIабеххача бесса бац. ВоагIа тержам тIа а бахийта, цу дешашка хьежац кирзаводе, горбыткомбината, ДРСУ, РСУ, цхьайолча ноксий совхозий юкххьанцара партийни организацеша. Цунга хьежна лоха да цу предприятей хьокхамаш. Цар кхоачашъяц планови заданеш, социалистически декхараш.

Цхьайолча партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша, предприятей кулгалхоша ле дезар даьдац къахьегама оасарле 1 процент лаккхьеи продукци арахецаш дIадодар 0,5 процент лохдеш. Царех я кирпичкаш ю завод, АТП. горбыткомбинат.

Кхы а кхоачамбоацараш да тха балха тIа. Вехкаш доах тхоах бахача наха бытовой а торгови а гIулакхаш доагIача бесса ца дарах.

Хила беззача тайпара къоасам лоаттабац къахьегама дисциплина чIоагIъяра, кхоми хьурмати дара, юкъерча пайданерча гIуланха юкъеэзабац районе баха берригаш а. Къа ца хьегаш бахача нахаца осала къовсам лоаттабу юрта Советаша.

ХIанз районе чакхъюлача партийни собраненашка дувц КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленумо хьалхашка уттаду декхараш кхоачашделга тоадарах. Цу дешах лаьна КПСС горкома пленум а хургья. Цигача анализ ергья КПСС ЦК хьалхашка уттаду декхараш городской партийни организаце къоастадарах дувцаш.

Т. АЛБОГАЧИЕВА,
КПСС Малгобекски горкома шоллагIа секретара.

Гудермесски района «Ойсунгурский» совхозе дуга кхедеш я Байгириева Маруся. 34 гектар да цун кха. Марусе социалистически декхар тIанйцад хIара гектара тIара 40 центнер дуга даккха, планагIа даккха доагIар 37 центнер долаш.

Дикка ха я цо цига хьинаре болх бу. «Знак Почета» яха орден а енна. Даьхено белгалбаьккхаб социалистически ахье хьадахалатташ хьайоагIача Байгириевай къахьегам.

СУРТА ТIА: «Ойсунгурский» совхоза дикагIйола болхло Байгириева Маруся.

В. ЭСАУЛОВА сурт.

Грозненски локомотивни депо эггара дикагIа йолча экипажех доархIаш я локомотива машинист Токарев Александр Дмитриевич керте латташ яр. Цхьа моттиг нийсъялийтац цо наьъагIа болхача хана хьовзам хилийта е поезд дIа-юха кхуйлара график телхаль. Иштта йолча экипаже хьинар кхо ца деш къахьегаш ва машиниста гIонча Жеребцов Сергей а.

СУРТА ТIА: рейсагIа баха кийчлуш ба машинист А. Токарев машиниста гIонча С. Жеребцови.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

Кхоана—машиннаькъахочун ди

ДЕЗАЧА ДЕННА— КЪАХЬЕГАМА СОВГIАТ

Кхоана вай мехкарча машиннаькъа болхлоша дезду шоай традиционни цIей — машиннаькъахочун ди. Цу дезача цIейна дика къахьегама совгIат кийчдаь ваккъабьннаб Грозненски машиннаькъа отделене болхлой. Ший доладахьа эггара керда гIа йола техника а йолаш, дукхача доакъоех латташ йола чоалхане предприяте я отделени. Халкъбоахама мовхьаш дIа-юха кхухь боккха низ болча электровозашцеи тепловозашцеи. Гроспе болх беш я мехкдьтта продукташ чуйоттара йола йоккха станци, машиннаькъа тIа эггара йоккхагIа доархIачерех цаI я Гудермесски сортировочни станци. Мехкдьтта продукташ чуйоттара цистернаш кийчъеш я Червленно - узловой яха промывочно - пропарочни станци. Бахчеан культураш дIа-юха кхухьилга вертIа вIаштIехьдаккхара Зензели яхача станце хьал а яь, болх беш я вагонаш юлаш йола пункт, цигара укх шера сезонагIа дIайохийтаргья 17 эзар вагон, из хул соехнарчул дикие дукхагIа. Сиха тадхаш йола продукташ латташ дукха ха ца яккхийтара лаьрхIа вагонашта ремонт а еш, уж кийчъеш пункт болх бе йолаелийтай Гудермесски станце. Мовхьаш тIадотташ тIера Iедоахаши деча балхех 93,5 процент дараш механизацка да.

Грозненски отделене болхам дегIабоалабера укх тIеххьарча пхийтта шера дIадахийтад 85 милл. сом, хIаьта ер питилетка йолеелча дена дIадахийтар 200 миллион сом да. Грозный - Алды яхача перегона электрификаци яьй, боахама способах Ханкала яхача станце хьалдеш да мовхьашта лаьрхIа дола кол. Грозный, Ханкала яхача станцешка хьалъяьй бытовой помещенеш. Гудермесски станце хьалъяьй 220 сага Iоха моттиг йола столовй, кхы дукха гIирсаш.

Декъа мовхьаш дIа-хьа кхахьийтара пачхьалкхен план 110 процента грузооборота задани 111,6 проценти кхоачашъяьй. Соахка укх хана хиначул 13 процент дукхагIа я грузооборот. ДIадахача шерарчул дукха дикагIа пайда яйбаьб вагонех, локомотивех. Юкъера лаьрхIача хIара локомотива къахьегама оасарле 3,9 процент лаккхьеннай соахкарчул, из бахьан долаш кхычахьа балха хьоаке йиш йолаш мукъаьннаб 76 локомотив. ХIаьта, хIара вагоно дийнахьек буси дIа-юха хьош бола мухь 18 процент дукхагIа хилар. Юкъера лаьрхIача хIара вагона дIа-юха хьош бола мухь 101 тонн дукхагIа хиннаб. Мовхьаш дIа-юха кхухьачара къахьегама оасарле цхьайтта процент гаргга лакхъеннай планагIа лаьрхIачул, дIа-хьа кхухьача мовхьашка дIадодаш дар 7 процент лохдаьд.

ДIа - хьа ухийта поездаш йIаьхех дозал дукхагIа долаш хулийташ алсамагIа мовхьаш дIа-юха кхахьийтара Московски предприятей коллективай опыт шерра юкъейоалаяьй Грозненски машиннаькъа отделене. Ер шу доладелча дена дIа-хьа йигай лаха мовхьаш тIадолаш йола 5564 поезд, царех шиццаа, кхоккха поезд вIашагIхотташ йигараш 390 а йолаш. Царца планал совгIа дIадихьа мовхьаш 2,7 миллион тонн да. ДIехо а дегIайоалаьй из метод вай отделене, юкъейоалаьй керда технологи. Тахка а тохкаш юкъехккийлай керда резерваш. Масала, Гудермесе вIашагIа а ехкаш дIаахийта вIаштIехьдаьлар 110 — 116 вагон йола шоеха, кхоалха ньха поездаш, хIаьта Грознера дIаахийтай бIаь вагон дIоахал а долаш 5200 тонн мовхьаш тIадола поездаш. ДоагIачул дукхагIа доал долаш йIаьхагIа йолеш поездаш дIа-юха кхуьларгйола гIулакх вIаштIехьдаккхара тIадерзадаь дукха организаторски балхаш де дийзад. Масала, вагонии депо поездашка технически дакъе хьакараш уж кийчъясаш йола бригадаш чIоагIйир. Поезд хьакхьачча цкъатарра дукха нах цунга хьожаргболаш гIулакх вIаштIехьдаьккхад.

Гудермесера Орсие кхачалца шиццаа, кхоккха поезд вIашагIа а хетташ дIа-юха кхувзара Грозненски отделене дIадоладаь дика гIулакх машиннаькъа Министерстве мога а дащ, тIадоккадир из опыт вай мехка шерра йоаржаеза. ХIанз цкъа тъохча хана 30 эзар тонн мухь дIа-юха хьош поездаш дел вай мехка Грозненски отделене инициативагIа. Из метод юкъейоалаярах кхычахьа балха хьожие йиш йолаш мукъьяьлар 34 локомотив, мовхьаш кхухьача поездий довза дика лакхделар. ХIара локомотива деннаш бусси йола къахьегама оасарле а лакхъелир, дукха кходе вIаштIехьдаьлар дизельни доагорга электроэнергия. Уж толамаш доахача дакъа лаьцад массе а профессех болча берригача машиннаькъахоша. Машиннаькъа тIа яц лоадам боацаш дарIа йиш йола професси.

Грозненски машиннаькъа отделене болхлоша чIоагIа доархIаши сийдеш ба хьинаре къахьегаш бола диспетчераш Сидельников Николай, Майберова Александра, Коцова Надежда. ХIара дийнахьек бусс эзар километр никъ бергболаш поездаш сиха чакхъюлийт цар, цхьаккха тайпара хьем а ца беш.

«ХIара балха дийнахьа дисциплина тIехдинеи хьадер дукхагIеи хилийтал», «ТIехьабусараш боацаш бе болх» яхача девизех шерра лаьрхача социалистически ахье Грозненски машиннаькъа отделенера дакъа лоацаш я 17 предприяте, 240 цеха, 48 участка, 58 смена, 496 бригада коллективаш. Цу ахье хьалха латт сигнализацеи бувзамеи Грозненски дистанце, Грозненски локомотивни депо, Аргун, Катаяма яхача станцей коллективаш, кхыраш. Масала, Грозненски локомотивни депо коллективо мовхьаш дIа-юха дахьара план 101,6 процент кхоачаш а яь, дIа-хьа йигай деза мовхьаш тIадола 1459 поезд, уж хул тIанйцеча декхарех лаьрхIачул цкъан ахазоен гаргга дукхагIа. Царца планал совгIа дIа-юха дихьад эзараш тоннаш халкъа боахама мовхьаш.

Шоай дезача денна къахьегама совгIат а кийчдаь накъабаьхка бола машиннаькъахой дукха ба Грозненски машиннаькъа отделене. Царех ва КПСС XXVI съезда делегат, Гудермесски локомотивни депо машинист Антипенко Иван Захарович, Грозненски локомотивни депо машинисташ Дементьев Леонид Алексеевич, Баразгов Владимир Борисович, Еременко Владимир Иванович, отделене слесараш Вецаев Хизир, Юдин Сергей, Дочиев Рамзан, Овчаров Александр, кхы дукхабараш.

Н. КУДИНОВА,
Къулбаседа Кавказски машиннаькъа Грозненски отделене планово-технико-экономически отдела начальник.

Сийлахь-боккхача Даймехка тIема тIа советски халкъ тоалдаьча 40 шу дизарца юкъаехача лекцей, докладий, беседай

ТЕМАТИКА

Фашизм эша а я Котало яьккха 40 шу дизар — Советски халкъа а дерригача прогрессивни адамий а вахаре йоккха политически событи.

Советски халкъо Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа яьккхача котало дерригдунен - исторически лоархIам.

ТIом болабалалехьарча шерашка фашистски агрессор коллективно юхатоха вIаштIехьдаккхара СССР лоаттабаь къовсам.

Сийлахь - боккха Даймехка тIом болабалале хьалхха вай мехка обороноспособность чIоагIъяра даь гIулакхаш.

Сийлахь - боккха Даймехка тIом — халкъаш мукъадахара, нийсхо тIом.

Фашистски Германии цун союзникаши эша а баь котало йоаккхача Советски Союзо лаьца хоадам болаш дола дакъа.

Коммунистически парти — котало яккхара, советски халкъа дог ураюттадаьр а организатор а.

Сийлахь - боккхача Даймехка тIем тIа Советски Союзо яьккха Котало — социализм тIех хиларах шико йоацаш дола тешал.

Партия халкъи къаста йиш йоацаш вIаши дунненна хилар — Сийлахь-боккхачи Даймехка тIем тIа котало яккхара низ бола фе[illegible].

ТIема шерашка СССР халкъашта юкъе лаьтта доахаргдоаца доттагIалла воацали.

Даьхе бакъан даьча тIемашка дунихача советски тIемахоша гойта массови турпалал.

МоастагIчун тыле партизанашеи подпольщикашеи леладаь турпала гIуланкаш — советски наькъа патриотизм къаьста хьагойташ дола хIама.

Сийлахь - боккхача Даймехка тIема шерашка тылерча къахьегамхоша гойта денал.

Сийлахь - боккхача Даймехка тIема шерашка советски кхалнаха гойта сий чIоагIали къахьегама турпалали.

Сийлахь - боккхача Даймехка тIема шерашка фронте а тыле а парте денал дола гIонча хиннай Ленински комсомол.

Сийлахь - боккхача Даймехка тIема шерашка советски наькъа патриотизм кхьоачали урееттадара литератури искусстваи хинна лоархIам.

Европа мехкий тIема соединенешеи партизански отрядашеи. Духьален болама а антифашистски подполья а доакъашхоша фашистски гIаьрахошта духьала майра лоаттабаь къовсам.

Фашистски Германии милитаристски Японии йоккхачара антигитлеровски коалицие лоархIам.

Дунен шоллагIча тIема историна фальсификаци яр — СССР а социализма воашал долча мехкашта а духьала империализма еш йола диверси.

Дунен шоллагIча тIема хьнара Советски Гераашкерча Низай халкъаш мукъадахара мисси.

Фашистски Германии милитаристски Японии йоаьар — дунен халкъашта юкъера империализмо тIема а политически лайна теттара чIоагIа эшар.

Фашизм эша а я яьккхача котало дунен дегIадахара йолама еш йола Iалаьмате кIоарга воздействи.

Дунен социалистически система хьакхйара телаш дегIахара.

Империализма колониальни система хIалакъхилар.

ТIом сецачул тIеххьагIарча хана капитализма дунен халкъашта юкъера позицеш меьхьлар.

Сийлахь - боккхача Даймехка тIема итогаш — хIанз дуненна доал де гIерташ бараша чIоагIа тержалде дезаш.

Сийлахь - боккхача Даймехка тIема керттера урок — тIом болабалалехьа, цунна духьала къовсам лоаттабар.

США империализма авантюристски, милитаристски курс — машаран халкъий кхерамзаленнеи бола цIенхашттара кхерам.

НАТО — империалистски реакцеи агрессеи герз.

Реваншизми милитаризми чIоагIа юхатохар — машара тIеххьарча низий, планета тIарча дерригача халкъий лоархIаме декхар.

Империализма хадигъашта духьалара, реакционни маIан.

СССР, социализма воашал долча мехкаша тIема кхерам дIабаккхара, сихаль гера хьаделга соцадара, машар ца бохийтара лоаттабу къовсам.

Варшавски договора мехкий халкъий эскарийи вежарий союз — машара тоаме чIоагIало.

Социалистически пачхьалкхенаца Экономически ВIаши гIо дара Совета гоме чу массе оагIора цхьан гIулакхаш леладелга дегIаахар.

Дунен тIара тIема духьалара болам дегIабар.

Советски халкъ шоаэтиха шера мавршца дахаш хилар — КПСС чIоагIача а дерригIа чакхйоахача а политикех хьахинар.

Планаш кхоачашъяр, хьинала къахьегар, лакха дисциплинеи организованности — советски гражданина да дезара патриотически декхарш.

Къахьегамхошта классови позицеш нийсси политически фел лаккхеи хургйолаш, империализмаца машар хургбоацаш кхетам белар.

Советски Эскар — кагирхой патриотически уйлаш йолаш кхебара, боьцоща бола социалистически интернационализма кхетам балара школа.

Кагирхошта социалистически Даймохк лорабе кийча хургболаш кхетам балар — Ленински комсомола лоархIаме декхар.

Мехка обороноспособность чIоагIъяр, социалистически Даймохк лорабар — СССР хIара гражданина сийлен декхар.

КПСС а Советски пачхьалкхено а Сийлахь - боккхача Даймехка тIема доакъашхой ю йоахо.

Тха предприяте, колхоза совхоза тIема ветеранаш.

Толаме кхоачашъергья вай 1984 шере задаешеи ерригача питилетки!

Сийлахь - йоккхача Котало 40 шу дизара — керда къахьегама толамаш!

Кхоане гаргакхувлаш

«Кавказэнергомонтаж» яхача Къулбаседа-Кавказа монтажни управленена чуйоагIача Грозненски прорабски участка коллективо къаьстта дика къахьег питилетка дикагIча шера. Дерригача технико - экономически хьокхамий ворхI бетта план 26 июле кхоачашъяьй цо. Задане совгIа цу юкъейисача юкъа кхоачашдергда пхийтта эзар сом мах бола монтажни балхаш.

Дика болх барца белгалбаьлар укхаза Вагулин Владимир, Салманин Филипп керте латтача бригадашкара монтажникаш, электросварщикаш Кафанов Петр, Наласкова Надежда, Попов Виктор, кхыбараш.

Х. СУРУДЖАНЦ.

Керттердар: бехктокхами дисциплинеи

КАДРАЙ ТЕРКО А ЕШ

Укх тIеххьарча шерашка къаьстта доккхий хувцамаш хиннад Нохч - ГIалгIай шекар доаккхача заводе. ДIадахача шера проектни мощностага кхачар из. Шекар арахецара план 9600 тонн йолаш арахийцар 9962 тонн, пачхьалкхен план 3,7 процент тIеххкоачаш а еш. Дикка хоалуш толамаш даьхар арахеца продукци дикагIа хилийтара, цунга дIабола мах лохбара, къахьегама оасарле лакхъяра тIехьа лоаттабаьча къовсамо а.

Укхаза керттердар да каст-каста болхлой хувцалуш дIа-юха а да бувлаш, коллектив чIоагIъенна дIаоттар, болхлой квалификаци хаддаза лакхъеш хилар, нагтахьа мара кийслуш гIулакх дац укхаза къахьегама дисциплина телхаенга. Из дерригa а хьахиннад завода директора А. К. Аушева партийни профсоюзни организацей новкъосталца, къахьегама ветеранех юг гIортолга а еш, болх тоабарах. Ший декхараш дизза кхоачаш а деш, производственни участкашта керте латтарашкара доагIаш дар хьадехаш ва предприяте кулгалхо. Из цун де вIаштIехьдоал кулгаллара болча балхи тIа йоккха опыт хиларах.

Нохч - ГIалгIай шекар доаккхача заводе балха хьехьа Къулбаседа Кавказа дуникача шекар доаккхача заводашка керттера инженер волаш къахьегаш хиннав из. Белгалданкха дезаш да шемел кхаьчача тахан укхаза санна цIена болх беш, болхлошта а гIулакхерча наха юкъе а сайдолаш чакхваьлла из хилар.

Дукха ха яц Къурейшла Абузат шекар доаккхача завода коллективана керте эттa, цхьабаньла, цу лоацача хана цун вIаштIехьъяьннад коллектив кхотае, хьалхашка латта бехктокхаме декхараш кхоачашдара из оарцагIъякха, цу дакъе хIаранска тIалатта бехктокхам айбе.

Заводера керттера проблема яр укхаза мел эшаш бола специалисташ ца хилар. Цу гIулакха дукха уйла йир кулгалхочо. Общественни организацей новкъосталца городе Аргуне, иштта юхе ядача юрташка бахача кагийча нахах специалисташ кийчбе волавелар из. Городера а юрташкара а школаш чакхъяьха бола кагий нахи мехкарийи хьожабир шекар доаккхача заводашта специалисташ кийчбеча Краснодарски техникуме. Цига хIанз очно а заочно а дешаш ба заводера итташ специалисташ.

Шоаш къахьегаш болашехьа заочно дешаш из техникум чакхъяьккхар коммуниста - слесара Юсупов Мувсас, коммунистически къахьегама ударникаша, слесараша Хатуев Илеза, Сайдулаев Iийсас, Ахъядов ИбраьхIима, кхычар.

Аргунски №3 йолча технически училище хьайийллай завода эша специалисташ кийчбара йола отделени. ХIара шера 25 саг операторашь, сатуратчикаш, выпарщикаш, аппаратчикаш кийчбу цига.

Предприятена эшаш бола специалисташ кийчбара бизза пайда ийбу укхаза чурча торонех. Масала, ремонтни балхаш дIадоладенначул тIахьагIа керда кадраш кийчъяра, болхлойи инженерно-технически болхлойи квалификаци лакхъяра производственно - технически дешар вIаштIехьдаьккхар укхаза. ХIара кIирагIа сахьта занятеш а хулаш. ВIашагIъеллар керттерча профессех болча болхлой: операторий, сатуратчиний, выпарщиний, аппаратчиний 13 группа. ХIара группана лаьрхIа программа оттайр, болхлошта шекара даккхара технологи шерра йовзийташ яр из.

Программах дийша болхлой чакхбаьлча цар знанеш мелла хара вIашагIъеллар укхаза комисси.

Болхлой дешара тIанхуш хилийтара тIадерзадаь а балхаш ду укхаза. Дешаш болча болхлой алапена акчаш тIатох, нагахьа санна цар пиэен тIехдинеи дешаш курсаш чакхйоахе, нагахьа дийша баьнначул тIехьагIа нар болх во беш хуле из мадбаьнаш тIера Iоьох. Иштта специалисташ кийчбара тIадерзадаь дукха балхаш дарах кубански шекар доаккхача заводашкара специалисташ хьабоалабе безаш хилаза соахка. Цул хьалхарча хIара шера цигара воалаваь 140 — 145 специалист хулар укхаза.

ТIеххьарча хана дукха болх баьб заводе къахьегама дисциплина чIоагIъеш а, бригадни формагIа къахьегаш вIаштIехьбоаккхаш а. Завод кердача сезона кийчъяра хIанз сихденна деш да укхаза балхаш. Деш дола ремонтни балхаш тIадерзадаь да арахецаш йола продукци дукхагIа хилийтара, къахьегама оасарле лакхъяра, хьадоаккхача хана эзла доаш дола шекар кIезигдара, механизмаши оборудовани болх беча хана тешаме хургйолаш гIулакх дара.

Заводе сезонах мара болх ца бегла дIадаккхара, коллектив хувца ца луш хилийтара укхаза хIара шера чакхдаха ларxI 35 эзар тоннага кхоачаш импортни шекарпесок, цу гIулакхо лакхдергда завода экономически хьокхамаш.

З. МУХАДИНОВ.

СИЙЛАХЬ-ЙОККХАЧА КОТАЛОН 40 ШУ ДУЗАШ

ИЛЛЕЦАРА САГ

Советски халха массехи поахала довза а довза, дева а дева кхаь доттагIчох — танкистех дола илли. Бакъда, массанешта а хац цун турпалан хIинз а тIехьа дийна а волаш, бахаш нах болге. Царех цаI ва оренбуржец Василий Михайлович Агарков.

30-гIа шерах чакхдовлаш Гаьнарча Малхбоале эскаре гIулакх деш хиннав из. Хасан лахача Iам тIа тIом болабеннача хана, танкови экипажа командир хиннача Агарков Василе рапорт делар, ший танк тIом бе яхийта, аьнна. Из кхайнам хьалхьацар цун тIема новкъостаце механик - водитель хиннача Н. С. Плетневен башне командир волча С. М. Румянцевен. Котало яьккхачул тIехьагIа танкисташ тайп-тайпарча городашка дIа-са бахар, машарча гIулакхашка къахьега болабелар.

Къонача танкисташа деначе рапортех дукхача комсомольцашта тIахьехам хилар, царех латташ дар тIом болабеннача хьалхарча шерашка ЦIе Эскар. «ТIема машина экипажа» бах кхайхам Iобийшар парте XVIII съезда трибуна тIара. Из байлар вай берригача мехка.

Цу гIуланко дег айдир поэта Б. Ласкина. Стихаш язйир цо, хIаьта Покрасс вежараша — музыка. Из илли эггара хьалха «Трактористаш» яхача кинофильме дакъкхар. ТIаккха халкъа юкъе даха доладир.

Цу илле тIа бувцача турпалех цаI Агарков Василий Сийлахь - боккха Даймехка тIом хьовча деношка машинакъ тIа болх беш вар. Юха а рапорт делар Василий Михайловича фронте вахийта со, аьнна, декар деш. Москве юххе пехотинец вар из, хIаьта 1941 шера десинте вахийтар. Бакъда, из танкашца бевзам болаш вар чIоагIа, ше царца Хасан лахача Iам тIа «хьовшал» тесса хиларах.

1943 шера бIаьсти денз Агарков Василий 3-ча гвардейски танкови эскара парторг вар, цул тIехьагIа батальона командира заместитель хилар из политчаста хьаьнъехьа. Хала тIема деннар дар танкисташа кховчашде дезаш хиннар Польша территоре тIарча Висла яхача хих дехьа боалача хана. Цох тIехбаьннача хьалхарчарца вар, кIирдаь моастагIаша хьатIадеттача пхорчашта юккъеда понтонаца хих а ваьнна, дехьарча берда тIа гитлеровций атакаш юхаеттIаш хинна Агарков Василий. Цига хала чов яь вола майра танкист тIема строя юкъера вала везаш хилар.

Ше тоавенначул тIехьагIа, ший хьамсарча Оренбурге юхаверо из. Заводе парторг волаш болх бир цо, тIаккха — парте райкома секретарь волаш, цул тIехьагIа райисполкома председатель хилар. 1973 шера дена Василий Михайлович пенсе а волаш салоIаш ва. Дукха шийха дIалу цо 60-ча шерашкара нагахдой сийлахьча советски традицей кхетамца хьалкхебара.

СУРТА ТIА: В. М. Агарков — военни училища курсантаца вIашагIкхийттача хана. Къаь танкистах дола илли аьхар цар цхьаца.

Ал. ПОДДУБНЕ сурт.
ТАСС фотохроника.

Вахара керттера котало

Цу бирсача 1941-ча шера «Старогрознефть» мехкадьаттахой бар шоай гергара нах, новкъостий фронте накъабоахаш. МоастагIа вехаве болаша транспортникашта юкъе вар къона механизатор Иван Захаров а. Ше ЧТЗ яхача маркагIа болча тракторец къахьийнар Иван ГурмагIа. Укказа вIашагIкхийначе часте из хилар тIема говзал, техника Iомаеш. Дешера ка сиха накъаьлар. Дукха е ялехьа водителаш дIабигар Каспийски форде юха улача цхьан горада. И. Захаров хьожаву, вIаьтта вIашагIтехача 151-ча стрелкови дивизи 581-ча стрелкови полка цхьоалегIча минометни рота. ХIаьта укказа а цхьан юкъе, дения а бийсанне а фронте бакийтара кийбу ук.

— Цхьа полигоне тхо делча хана, рота хьагул а я тхона Iедайнаьар Верзови Главнокомандующе ахар, — дагаух Иван Степановичa. — Цо йоахар «Цхьа гIа тIехьашка ма баккхаIа. Кхераме хьал дар фронте эттар, Ворошиловград Новочеркасски яхача городашта юха вай оборона йезе а я моастагI грознениски бакински мехкдаьттане тIемана дега вар. ТIом болабенна шоллагIа шу дар.

Моздока хиллар Ивана эттара хьалхе тIем тIа эттa ди. Бирса деанаш дар укказа летталаш. Дукхача цун новкъостаца Iодекхар шоай дегIамаш цу тIемашка. Цул тIехьагIа Ивана дагаь лаьцар Малгобека, Ищерская яхача станица, Ставропольерча шаьрача аренашка летташа тIемашка. ХIаьта а Ивана массаза а дагалаттар ше моастагIчунца эггар хьалха бо тIом. ХIана аьлча, укказа цун дег чу чIоагIъелар Советски халкъо котало йоаккхаргахьарах йоваь уйла, укказа хилар цах коммунист, укказа доьш делар цо Даьха бахьан синош дIаденнача шийг тIема новкъостий чIир лаха. ХIаьта доьш кхаьчар Иван Степанович хилар ТагангрогI, Киев моастагIа мукъаболхаш из накъаьлар Карпатешка гIолла. Майрал, денал гойташ тIом беш лаьхар фашисташ венгерски австрийски лаьтташкара. Котало хьакха Ди минометни взвода командира, лейтенанта И. Захарова дезадир Альпашка. Цу хана цун накъха тIа латаш йоаххар «За оборону Кавказа», «За боевые заслуги», «За освобождение города Будапешта» яха медалаш, Даймехка тIемала II степена орден. Цар хьехькар Даьха бахьан дегIамаш Iодехкача шийг новкъосташта хьалкхаьнe дения доьш цо дизза кхоачашдаьча.

ТIом чакхбаьлча Иван Степанович цIавоагIа шийг хьалха къахьийгача Старогрозненски, хIанз Ленина орден волаче «Грознефть» объединенеца чуйоагIача технологически транспорта управлене. Цу хана Старогрознениски буруве тIоздий балхий управлене, вай мехка эггара хьалхе болалу бекхача бIеннаш йола бурувай вышкаш хьаа. Из керде гIулакх кередерзадеча, хьалтарчарца юкъе хул И. Захаров а. Ший трактора ловманa гIолла, иттех километр гаьнарча метттигашка, 41,53 метр лекха йола дукхa буровой вышкаш дIатIеоз цo. Нийса уравтель летта 53 метр йола вышка дIаоза говзал хилара, хараI совгIа денал эшар. Бакъда, балца новкъостийн вышкаш ерши Ивааке цех бацар. «Фронтовико юха-Iерхъергьац»,— аьлар цар. ХIаьта Ивана шийк беним ташем бов а бацар.

Ший болх дика бевзаш, хьехнала къахьегаш, дог цIена долаш вола фронтови дукха везаву коллективе, къаьстта кегийча наха. ХIана аьлча, дика къахьегарал совгIа, Ивана чIоагIа хаза хеташ дIайоэзийта гIерт ший йоккха балха опыт къоначa механизаторашта. Дег тIера баркал аьлаш дагаух шоай къахача, хIанз шоаш а хьехамчеш хиннача бульдозериста Т. Мусадживеа, трактористашта Э. Сангириева, П. Егорова, кхычарна.

Хьоьнала къахьегарал совгIа, коммуниста И. Захарова хьинаре дега лоацар коллективе общественни вахара а.

Иван Степанович пенсе вака дикка ха йоннай. Цхьабаьнда, хIана а ца деш, салоIаш совгIагIучарех вац тIемаи къахьегамаи ветеран. Цудухьа хIанз а погрузчика тIа болх беш ва 74 шу дайна Иван Степанович.

— ХIана а тIаьх чIоагIа новкъостал ду тхона цо. Боккхий къона тIехье кхеча, из ва къонахчарна дикагIоала хьехамча,— йоал Старогрозненски технологически транспорта колонна начальника Б. Косарева. — Из кест-кеста го йиш я тхе тракторни парка практикагIа улача Старопромысловски района № 17 йола юкъерча, тхо подшефни школа дешархоща тхо вIашагIкхетача хана. Цун дувцарашка чIоагIа безаме ладугIа дешархоша.

Укх цхьан материала тIа дийца вергвац тIемаи къахьегамаи ветерана И. Захарова вахара берригача накъьлаx лаьца. Из боккха ба. Пядака ва Иван Старогрозненски бурув тоаваре балхий управлене № 30 йола «Северная — Минеральная» яхача тIехкIоаргача разведочни скважина бурув тохача начальника волча шийг воIо Александре доахача топамех.

ХIаьта ше эггара доккхагIа доле ирс доарзI цо, хIара дения машара къахьегама Iуйре цхьйна бIаргагуш хиларах. ХIана аьлча, цунна дика хов, мел безача машарца лаьха я из. Машара цIена сигала — из а тIемаи къахьегамаи ветерана, коммуниста И. С. Захарова вахара лаьрха эггара керттера котало.

А. ТИЩЕНКО.

Хьалхалаттарий опыт — массанена

Кердачох пайда боал

Доккхий, социалистически декхараш тIаийцад укх шера «Овощевод» яхача совхоза коллективо. ПланагIа 8,5 эзар тонн гулде лаьрхIа баьцадарaш укказа 11,0 эзар тонн гулдергда. 250 гектара тIа — цар дерригача лаьттаех кхоалагIа дакъа хила мегача — дIайийна помидораш а. Хьувкъам лаьхха кхебе дагахь совхозе эксперимент яьй — помидораш кхеяра астраханскии метод юкъейоалаьй. Эггара хьалха укказа индустриальни технологи караерзайр Саралиев Рамзана бригадо.

...ДIатIахьежача, кхы ер ма дий аьнна, доалахарчул эргадаьнна хIама долаш дац из помидорий кха. Цигара дар санна, хьалха кхача «Киевский-139» яха сорт да дIадийнар. Иштта ниiйсача мугIарех хьалъетта кIотIарташ я, баьцара оасаш санна, бIарг ма кхоачча Iолатташ.

ХIаьта а, лаьрхIа хьежача, терналдулу. тоаеннача кIотаргашта юкъера йовкъаш шерагIа хилар, вешта, цар мугIарашта юкъе а тоъал шера моттиг я.

— Нагахьа санна хьалхагIа хинначa методагIа мугIарашта юкъера йовкъаш 90 сантиметра кIотаргашта юкъера 50 сантиметра хинналe, хIанз мугIарашта юкъе 120, кIотаргашта юкъе 60 сантиметр я. Иштта юкъе йовкъаш юташ дIаюйнача томаташта церагIатта юртбоалама техникаца болх бе йиш я, хIара кIотарг лакхагIен шерагIа яржаш дегIайоагIа, бурилташ дукхагIа лат. тIаккха хьувкъам а лакхагIа хул, яхаш, дувц совхоза керттерча агронома Джабраилов Iумара.

Цу метода чулоацам малагIа ба? Эггара хьалха кхашка чакхйоаха мероприятеш комплексни а технически дика Iалашъяь а хилар. Ги дIадувча хана тIехьаюза кечалаш а тIехьа комплексни агрегата юкъейоагIа культиваторни кIоагашдоахарг а йоаллаш йола сеялки. Цо йиш хулийт трактор цкъара дIайодаш оахама культивациe а гица цхьана гербицидаш чуювшаш бола ши кIоагалг баккха а. Цу тайппара, тоъал дукха ги а хиннаташ а кхоаю, кулгаща беш бола болх юкъера боал.

Эксперименто хьахьехначок, «Овощевод» яхача совхоза хьалашка керда технологи юкъейоалаярах йиш хиннай кхашка деча керттерча балхех бIаьрча бригада мукъаниха. ТIаккха цунах доккха новкъостал ма хулий, калраш тоъаш ца хилча хIаьта а.

Цул совгIа, бIаьстая юкъе кхашка деш дола балхаш кхычахьарчул 7 ди хьалха чакхдаьхар. Цо йиш хилийтар эггара дикагIча хаа фу дIаде. Цудухьа да из дика тIадалар а. ХIара кIотарга хьувкъам кхыметтел бIарга а холуш лакхагIа ба.

Кхы а дукха пайдана хIамаш доахи прогрессивни технологи юкъейоалаярах. Масала, хIанз санна юкъе йовкъаш а юташ дIайийнача помидорашта техникаца пурх беш а аттагIа да. кулгашца беш бола болх наьха санна кIезиг а беш. Нагахьа санна дIаьхдена доъгIаш делхаш е сов чIоагIа йовхал эттa моттиг хилча кIезигагIа тIалх помидораш, хIана аьлча, фо дикагIа кхет царна, оалаш чIоагIагIа хул. ХIаьта из чIоагIа лоархIаме да шоалагIа а тоъал лакха хьувкъам гулбара.

— Керлача методо тхога йиш хулийтаргья социалистически декхараш толамe кхоачашде, — йоах из юкъейоалаьярех волча цхьанна механизатора Алиев Султана. — ХIанзе а гуш да хьувкъам лакха хургболга. ХIаьта цунца цхьана болх бе а аттагIа да. Иштта а баьцадараш кхедеча болхлошта.

Белгтала, дIадувча гица цхьана гербицидаш тессаро гIо доаь кхашка оасар кIезагагIа тIадалийтара а, долче, оасар дIадоаккхаш беш бола болх аттача баккхара а. Цу тайппара, толаме, эггара дикагIйолча ханашка кхоачашъю боахаме план-графи, тIаккха вокха баьцадарашта а хьалхагIе а оасар дIадоладе йиш хул. Цудухьа да цига хIанз дерриге балхаш шоай ханнахьа чакхдоалаш хилар.

Нах мукъабаха а балхаш сихагIа чакхдаха а йиш хилар бахьан долаш Ачхой-Мартановски районе а объединене а массанел хьалха томаташта шоалагIа оасар даь лаьнай совхоз.

В. РУВЦОВ.

Горячеводски бурув тохара балхий управлене номер 13 йолча буровой дика вовзаш ва бурувдеттачун гIончa Ахметханов Хьамид.

Шийг балхах кхеташ, смении нормаш 120—130 процент кхоачашъеш хилар ца сий даьккхад Хьамида.

Къахьегам аттача бахьара цо ена массехи рационализаторски предложени бахха юкъейоалаяр бахьан долаш дикка аттача баьйнаб бурувдеттарий къахьегам.

Из ва къахьегама дисциплина йолча совета член, управлене профсоюзни комитета член.

СУРТА ТIА: хьалхалатта бурувдеттачун гIончa Хь. Ахметханов.

З. БАТЧАЕВА сурт.

Доьзал дехьара

ТIЕХ ЛАРХIАР Е ВIАШИ ЮКЪЕ БУВЗАМ ХИЛАР?

Малхбузехьарча идеологически пропагандисташа беча, капиталистически пачхьалкхенашка чIоагIа терко тIаухийт политически а граждански а бокъонашта. хIаьта социализма хана, политически граждански сферашка сага бокъонаш керттIерашка юха а теттаь, хьалхе социально - экономически бокъонашта дIател.

Цу теиса хьалхара даькъа а дац цхьадола цIенхаиттара хувцамаш а деш мара тIаьаца йиш йолаш. Бокъонца бакъдолаш ха, традиционни малхбузехьарча демократе мехкаш оалаш дараьша дукха яз а ду дувца а дувц сага политически граждански бокъоний хьакъехьа. ЦIенача пропагандистски мотивел совгIа, кхы деце а, цу бахьан да цу хIамаш.

Царех хьалхардар — исторически. Производства капиталистически способ хьахиннай дегIа а кхай. хоаш долчча тайпара, феодальни строяна чухь. Массехи бIаьшере хьалха хIанзарча капиталистически государствемноста лард елла къона буржуази феодализманен абсолютизманен доалахьеца экспроприаци яра дукъала аланзар, хIана аьлча, цун доккха даькъа цу хание а буржуазега цийга дар. Буржуазии революце объективни декхар латтар политико-правовой надстройка керттерча даькъе хьахина ьынача производства капиталисически способа экономически базисага хьежа дувцарах. Цу революцеех хьахинараш дар сословни созленаш дIаяхари граждански бокъоний а дееспособноста а сфере, эггара хьалха частни доалахье эцара, из ший доалахье йолаш хиларe, шийг мукъагIа лелаяра даькъе нийсхо оттаяри. Французски буржуазии революце кIийлен тIара документ доле «сага хила йоагIаш йола, цунах яха йиш йоаца, сий дола бокъонаш» кхайкаяь сагеи гражданинеи бокъонех йола Декларaш йола а лора кхоача а лора «сий доли» частни доалахье лорадрах йолча положенешна. ХIаьта «общество декхарийла и шийг беррица членаш бахара эшача средствашца Iалашбе, е царна бе болх хилийта, е болх бе могарткоецараш бахара эшача средствашца Iалашбаь а», аьнна йола предложени Декларацe проекта юкъеяхьа Робеспьер велча ца тоадар тIаийцадац, кхыметтел Iаьдал якобинцийн бе дахача а йихьаш социальни бокъонаш конституцеи юкъе.

Цу тайппара, котъаьннача буржуазена къахьегара бекъом кхыйола социально-экономически бокъонаш юкъхьанца деноз хиниалц актуальни, хIаьта уж лоархIаме ца хетилга хIинза вай денощка а долаш да буржуазии обществa санкетам чу. ХIанзарча ханарча капиталистически пачхьалкхаший законодательстве йолаш йола социально - экономически хьакъехьара положенеш, буржуази юкъейинха яц, болхлой классо йихьа я, из да XIX бIаьшерен 30-ча шерашка чартистски боламагIен 1848 шера французски революце баррикадашкарен хьайолаенна пролетариата хIанзарча воахало лоаттабеча забастовочни къовсамехe кхаччалца йолча хана цо дукхача шерашка лоаттабаьча къовсамах хьахиннар.

Капиталистически пачхьалкхено политически граждански бокъонаш чIоагIагIа лоархIаш хилара а сага кхыйола бокъонаш шоллагIча мугIаре оттавеш хилара а вож бахьан айхха дувцдена да хьалхарчунца, хIаьта капитализма чулоацамо ше кхетадайташ а да. Капиталистически дунен тIа «демократия, — яздаьд В. И. Ленина, — дилла а капиталистически эксплуатаце гоно тоIаь йоал, хIаьта цудухьа дилла а бокъонца лаьрхIача кIезигагIа бераш та дукхаьал хьал долча классашта, дукхаьал бIаьшийча наха лаьрхIе демократиен йолаш юс» (Ленин В. И. Соч. биаза гуллам, т. 33. оагI. 87). Реальни нийсхо ювзаена и укказа Iалаьмите лоархIамеча цхьан хьалаша — доалахьа производства средствашт хиларца. Цу тайпара йола доалахье хIеззинтача наьха бе хилар бахьан долаш, дукха - дукхагIа бола граждански къахьегама ордеех санна, иштта цунах хьахудачох а баьле хул. Социально - психологически плане цу тайпарча хьалах хьахудашдар да буржуазни демократе даьша сатийсача массане юкъарча «нийсхонен вошалан» метта буржуазни общество дилла миссашхьа а долаш дола хIама да наха вIаши леладу гIулакхаш потребительски кепера хилар. Къоначa Маркса яздаьд цу обществах, цунна чура «хIара индивид цхьа шийг тайпара къайле латта лаш дарий комплекс я. хIаьта кхычоа укх дунен тIа волаш ва из алхха цу шиннех а цхьаннех шоллагIчоа средство хулаш хиларагIа» (Маркс К., Энгельс Ф., Юххьанца яьзъяь произведенеш тIара. М., 1956, оагI. 611). Капиталистически предпринимателах — производства средствий даьх хул къахьегамхочоa йола вахара оаш средство, хIаьта къахьегамхочох предпринимателъ — пайда баккхара йола средство. Предпринимателю лерхIачох болхлочоан е гIулакхочоан производства моллагIча кхыча средствашто — машинаща, станокашта, компьютерашта, кхычарна юкъе объективно цхьаккха а башхало яц. Цудухьа да капитализма дунеах доаллаш дола индивидах саг а ца лерхIаш, алхха дагалаьпар кхоачашдара йола средство санна йола хIама лерхIаш хилар. Саг дагалатташ дола керттердар а доацаш средство йолча моттиге моллагIча бокъонашка — политически, граждански социально - политически — диллача формальни мара фактически нийсхо хила йиш яц наха юкъе.

ХIанзарча ханара дегIаьхна капиталистически пачхьалкхенаш ялац къахьегара, дискриминацех лораяра, социальни Iалашоне йола, кхыйола социально-экономически бокъонаш шоай законодательствашка юкъехьаьнае, амма цар хьагойтад 30 миллион сагех латтача бе болх боацараша болх бале, миллионаш болча кхалнахац тайп-тайпара бос бераштен цар баьча балхах веза бокхлошта дола алапа талла Iалашде, бIаьш эзараш болча къабенначен чубаха цIа доацачи наьа боатIаш бола вахара боарами тIехь тхоеи хилийта йиш йолаш шоаш ца хилар. ХIаьта гIулакх ишта хилча, буржуазни пропаганда дукха гIийлeнагIа да тернам дукхагIа реально кхоачашъьлий аяь яц ха хала йолча, амма из хIана до дезаш хилча атта тоIае а кIезигое а тарлуча политически а граждански а бокъонашта паргIатоналтен тIаахийтар. Дукхаьа цудухьа да моллагIа волча малхбузехьарча журналисто атта хилар, ард вай, португальски е испански болхлочун йиш я шоай мехкара дIавахa а, масала, ФРГ а вахa ваха а, яхаш дIаьха нехьде шига кийсъела йиш йола дукхаьле дукхьал из болхло ваха хIаводача пачхьалкхе эмиграционни политика атта тарлу голаш мара хIама ца хилар керттагIа а дояинхаш. ХIаьта цунна теттара дилау болхлошта эмигранташта бахача нийсалуча къахьегама хьалехьа бахам дувца.

Цу тайпара дац социализма мехкашкара гIулакхаш. Укказа вIашагI а йоахаш вIашдухьала уттаац социально - экономически а граждадиско-политически бокъонаш. Уж органически цхьана тарью законодательстве а практике а. Сага бокъоний социалистически доктрина лардI, социально-экономически бокъонаш политически граждански бокъонаш кхоачаш ца ец кхоачаш а юлургъац, хIаьта политически граждански сферерча бокъонех, нагахьа санна уж социально - экономически кIийлен тIа гарантированне ехьссa доа а хургда, аьнна. Из хIама долаш да реальни социализма пачхьалкхений законодательства тIа а практике а. Граждански политически бокъонаш «тернальеш» йоала кхаш цар дувцаш йола шоаш дагалийцараш бакъдоацилга хьахьокх. СССР Конституце тIа къахьегара (ст. 40). салаIара (ст. 41) уналцIено лорайра (ст. 42), нагахьа санна цамогаш хилча материальни Iалашо яра (ст. 43) чуIеча моттига (ст. 44), образоване (ст. 45) бокъонашта нийсса СССР гражданашта гарантированно я культурана карагIдийнарех пайда ийбара бокъо (ст. 46). Iилман, техническии, художественни творчестве йола паргIато (ст. 47). пачхьалкхени общественни гIулакхашта, доал дара, законаши решенеши ювцачa а тIаийча а даькъа лацара бокъо (ст. 48), пачхьалкхени органашкеи общественни организацешкеи цар болх тоабера хьакъехьара предложенеш телара, бахханарча кхоачамбоацарашта критика яра йола бокъо (ст. 49), деца, кепайоазон, собрании, митингий, улицаш тIа леларен демонстрацешен йола паргIато (ст. 50), общественни организацешца вIашагIкхетара бокъо (ст. 51), маьрен сесаген бокъонаш цхьатарра, цезали бери пачхьалкхено лорадара (ст. 53), саг лаца йиш ца хилар (ст. 54), саг чуваха моттига лорайра (ст. 55), хIара сага вахар, дIа а юза а яздеча кехатий, телефонаца деча къамаьла, телеграфни хоамий къайле (ст. 56). сий доаде, ве, уналцIено толхае гIертара, сага шийг паргIатонo, цун бовхама тIагIертарех судага лорайайтара бокъо (ст. 57). гIулакхаш тIарча наха, пачхьалкхений общественни органий харцахьарча гIулакхаште латтъяра бокъо.

Советски граждаший бокъоний паргIатоний дукхаь цу перечено хьагойт. Дукхалга диллача граждански политически бокъонаш паргIатонаши кIезигагIа ца хиларал совгIа, социально-экономически бокъонел совгIа хилар. Амма, гIулакх арифметически соотношенех а бокъонаши паргIатонаши формально кхайкаярах а ца латташ уж реально кхоачашъярах латт. Советски пачхьалкхенна мегад СССР гражданашта кхаь воахала хана балхазле яхар фуд ца хойташ дола социально-экономически хьалаш Iалашде меттел, наьха общественни хьинар цIаккха ца хиначa тайпара айдаь политически климат хьае а. 1977 шера СССР Конституце проект юкъаца даькъа лаьцар, масала, 140 миллион саго, вешта аьлча, мехка кхийначa нахах оагIу даькъе дича дикъ даьнъо. Проекта тахтох лаьца ар предложени 400 эзар гаргга яр, цун 110 статья хийцар цхьа кердаяр тIатеддах хIаьта 1984 шера март бетта СССР Лакхехьара Советь цхьайттаалагIа хоржача дакъа лаьцар 184.008.373 саго, е 99,99 процент харжархоша. Iаьдала органий — лакхе Советий тайп-тайпарча боарамашка — шоай балха юкъе дакъа лоац 2 миллион гаргача депутатон 2,3 миллион активистон. Царех дукха-дукхагIбараш мугIарера болхлойи колхозхойи ба. Цу а кхыча а факташи цифраши тешал ду, СССР гражданаша бокъонца бакъдолаш пайда ийбеш хилара «Конституцен советски законашен кхайкаьчен гаранти лучча ерригача социально - экономически, политически, сага шийг бокъонех паргIатонехи» (СССР Конституце ст. 39).

Эрнест АМЕТИСТОВ, юридически Iилмай кандидат.

(АПН).

ЛИМА. Перу къахьегамхой массови выступленеш е болабеннаб хIамай маьхаш лакхдаларе наха хьабе болх ца хилари бахьан долаш. Цар дех шоай балха а вахара а хьалаш дикагIа хилийтар. Кепайоазоно яхачох, Арекипа, Такна, Куско, иштта кхыча городашка массови манифестацеш хиннай. Цар доакъашдой цIи-са лелхаба полице аралькхой хийдеттарташ бIаргех хий уйийташ йола газ чуйоахе гранаташ.

СУРТА ТIА: Лима демонстраце цхьа доакъашхо лаьцаш.

ЮПИ — ТАСС телефото.

Мишта кхоачашду декхараш

ДУКХАГIА ХУРГДА ДАЬРИЙ

КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленума решенеш кхоачаш а еш, шерра социалистически ялъ а йоарждаь, къахьегаш болча Нохч-ГIалгIай АССР салараш леладечар доккхий толамаш даьхад. ЦхьайттталегIча пятилетка плана а социалистически декхараш а хIанале кхоачашдеьд укказа. ПландгIа йоадаьчул шоаза дукхагIа промышленноста дIадахьийтад доккъьяь салараш. Пхе шера пачхьалкхенга дIакхачийта дезараш 2080 центнер долаш, укх шера июль бутт чакхбаладиххьа районашкарча заготовительни пункташка 3377,5 центнер салараш дIачуденнад.

ХIанзалца вай республике иштта дукха салараш кхедеш моттиг хиннац. РСФСР салараш леладеча системе тIехьаюсаш хинна Нохч - ГIалгIай республиканиски управлени 1981 — 1984 шерий итотех тахан хьалха латтачарех цаI я.

Салараш леладеча 52 боахамах цхьайтталагIча пятилетка декхараш тIехкхоачаш а дaь, хIанз цийтталагIча пятилетка чотагIа болх бу 40 боахамо. Царех я колхозаш: «Коминтерн», Лёвица цIерагIа яр, «Красный пахарь», «Червленский»; совхозаш: «Правда», «Дружба», «Восточный», Мичурина цIерагIа яр, «Труд», «Урус-Мартановский», кхыйраш.

ВIарча хьийнача управлене пятилетка заданеш тIехкхоачашъяьле а, планови заданех лоархIа ца деш а боахамаш да тха, Царех я Сунженски райoна ХХ-ча партсъезда, Нажай - Юртовски райoна Жданова цIерагIа йола колхозаш, Ачхой - Мартановски района «Самашкинский» совхоз, кхыйраш. Торо, кхоачамаш ца хилар дац уж боахамаш тIехьадисар. Цун керттера бахьан — цу боахамий кулгалхоша саларaш леладара йоакхо ца елга. Уж цIенхаштта хьожаш хинна баларe кхоачашъяь хургъяр пачхьалкхен план.

1984 шера цIагIа саларaш леладеш 3500 саг хинав. Царех 3000 саго хIанзле 11 пятилетка заданеш кхоачаш а яь, 12-ча пятилетка чотагIа къахьегаш ба. Лакха хьоххамаш а доахаш, хьийаре къахьегаш я Урус-Мартановски района саларaш леладераш: С. Магомадова, А. Шахбулатова, М. Айдамирова, И. Хадаев, З. Зубайраева; Сунженски районера — Хь. Кианматова, М. Горлова У. Сайнароев, М. Шалина; Шалински районера — Н. Гагаева, Е. Умарова, А. Мукушева, Р. Магомадова, С. Саадулаева, Т. Ханакаева, дукха а кхыбараш.

Хала а чоалхане а дуъ тIадуж саларaш леладеш йолча районний конторий кулгалхошта, специалисташта. Уж ба беррига а болх вIашIтIехьбаккха безараш. Салараш, уж леладеш болча пахагара хьайи а еш, кондицега кхоачаш цар. Ноkъаяь, кила езача тайпара кийч а яь, уж промышленностага дIахьачча мара чакхбалац цар болх. Иштта вIалла тIера ца боалаш 3—4 бетта беррига а цхз тIабахийта къахьега дезаш хул уж.

Ала хIама доацаш, шоаш тa хьалхаша латта декхараш довзаш, уж толаме кхоачашдеш ба салараш леладеча районни а межрайонни а конторий директораш: С. А. Халухаев (Сунженски район), А. - С. В. Амаев (Урус - Мартановски район), А. Т. Абулатов (Шалински район), А. А. Савлов (Гудермесски район), М. Н. Исаев (Шелковской район), кхыбараш.

Салараш леладе хоаш, шоаш дика специалисташ болга хьагойтад агрономаша П. Амаевас, М. Асхабова, А. Халилова, Я. Абдулхалова, В. Филипоненкос, В. И. Волинковас, кхычар.

Вай республике леладеш дола саларaш технически оагIонга хилача шийг тайпара да. Уж дехка къаьстта чIоагIа эш. Хьалхашка латтача декхарий доархIанга хьежа къахьегама оасарле лакх а еш, из бийдал дукхагIа дикха хьохарда тхо дIахо йодача хана а.

А. ГИТАГАЕВ,
салараш леладеча Нохч-ГIалгIай республиканиски управлене начальник.

ТОЛАМЕ ЧАКХЪЯЬЛАР ГАСТРОЛАШ

Сиха чакхдаьлар уж шоай кхолламца москвичаш а столица хьаьший а бовзийташ Х. Нурадилова цІерагІча Нохч - ГІалгІай пачхьалкхен драматически театра Москве гастролашка даьхкиначи кІира.

Гастролаш чакхйоалача сарахьа москвичашта гойтар цар чІоагІа езаенна тІайпйца Вазоркина Идриса «БІаьшерий боадонгара» яхача романах оттаь «Калоя хьалхара безам» яха спектакль.

Юха а цу сценически действе къаьгта йола форма, цун драматически низ, актераша лакхача говзалца хьагойта турпалий чІоагІа характераш, вайнаьха къаман колорит йиза гучаяккха вІаштІехьдалар — из дерригата дар зрителашта дезаденнар. Дага а доацаш цо тІаацаш хиннар. Вайнаьха эІамсага Калоя хала ваха бакъдолчоа, кийса долчоа тІаккхача гІерташ цо бу вахара хала никъ, хьал долчарна а къаьмиска болчарна а юкъера классови эргаш хилар, социальни кийсо ца хиларца цо лоаттабу къовсам бахьан везавеннавар публикана из турпал, ловра цун аьттув бзлар. Сцена тІа хьахьокхаш хиннар яр XIX-ча бІаьшерен шоллагІча ахкера гІалгІай халкъа вахара йоккха эпически полотно. Художественни деша йоагІа эквивалент лохаш режиссера М. Солцаева оттаьй хувцалуш йола графически кийса йола массовни лирически сценаш. Цу гІулакха сарцагІа лькай цо хьийола выразительни сценически средстваш. Цу масадолчо гІо ду театра динагІа йола эффект гучайккхара. Иштта, театра дийндаь хьагойтача исторе гІо ду халкъа социальни а духовни а опыт йовза, тахан вайна деза дар, вайна эшаш дар, вай тІаккхуш дар, вайна дегаза долаш, вай къовсам лоаттабе безаш дар кхетаде. Из дерригадовза а довзаш, цунах дика кхеташ чІоагІа езаш тІаийцар из спектакль зритело.

ТІехьарча гастролий денношка МХАТ-а сцена гІалгІай интересагта дІалуш оттаьяр репертуарни афиша.

Юха а цар гойтар А. Прохановен Л. Герчиковен «Сай наькъа тІа вода со», Н. В. Гоголa «Ревизор» О. Иоселиане «Ворда хьарцачул тІехьагІа» яхача пьесех йола спектаклаш. Ала деза, цунах уж гастролаш дика чакхъяллара Іалаьмате хоза аккорд хилар эьнна. «Ревизор» яха спектакль шоалагІа гойтача хана Іалаьмате чІоагІа цІи хеза довзаш долча театра кердача зданера театральни зал хьалйиза яр цхьа моттиг мукъа йоацаш — сел чІоагІа цу спектаклега хьажа безам болаш бар москвичаш а столица хьаьшай а. Театральни критиканаша дувцарах, цу пьеса сценически истере укх тІехьарча хана эггара чІоагІагІа баьнна аьттув ба из спектакль. Цуна дикадар — из пьеса вай хано дІалехкхача тайпара тахан вайна хьамсара йола моттигаш, къоагаеш йоашхаш, архаики, стереотипи йоацаш, дукха санъердаме а дагадоаца а тамашийна режиссерски находкаш йолаш а, оригинально из спектакль кийчъь хилар. Спектакле дакъа лоацаш яр актерски техниках кхеташ йола Іалаьмате дика актерски ансамбль а. Керттердар — еррига спектакль зрителашта белама, сарказмаца йиза хилар. Цу тайпарча атмосфере кІоаргагІа гучайоал комеде турпалий порокаш.

«Сай наькъа тІа вода со» яхача спектакла бокха мах бир цу пьеса цхьан автора — Л. Герчиковс. Спектакль зрителашта гойташ из ерсий меттала йоаххаш хиннар а из ше вар. Ала деза, хІара ше оалаш дола дош, беррига цун чулоацам, дерригацун маІан доашхаш цо из перевод дика еш хилар. Из бахьан долаш публика кхы а чІоагІагІа хьамсара йолаш тІаийцар из спектакль.

Труппа исполнительски говзал лаяхъеннай, творчески говза, дикадар лохаш режиссура а яхаш критико бу мах хьалйоацаш да зрителаша дувцар а.

— Шоай, сега сийг санна темпераментни, кІоарга чулоацами маІани долча искусстваца цецдаьхар тха дегаш гІалгІай артисташа, — аьлар книжкай торговлеи, полиграфеи, издательства гІулакхийн РСФСР Госкомиздата йоккхагІа йолча редактора Л. Манаровас. — ХІанз чул тІехьагІа тхона хозгда Грозне болх беш Іалаьмате самобытни творчески уйла еш коллектив йолга, лоамарой майралца а денала а искусствера бехктокхаме декхараш кхоачашдаран тІакхувш уж чакхдоахаш коллектив из йолга.

«Лениниана», «Ревизор», «БІаьшерий боадонгара», «Кориолан», «Ворда хьарцачул тІехьагІа» яха спектаклаш репертуаре хилар дока кха сий долаш хІама да моллагІча театра меттел, столичн коллективашта а. ХІаьта уж тайпа балхаш цхьан театре хиларо доккхал дейт дукхача къамий йолча вай советски искусствах.

М. Н. Зыкавайцеи Е. Н. Корогодовайцеи вІашагІкхетар хилар са театра фойе. Шаккхе а Москвера я уж, къахьегама ветеранаш. Хьалхара яр болх беш я хога гІирс беча экспериментальни фабрике, шоллагІьар — институте горючих ископаемых, товарь йолаш. Шаккхе а Іалаьмате чІоагІа театр дезаш я уж. Вай театра ерригача репертуарага хьежаб уж. Нийса мах бар вай театра хІара спектакли цар беш хиннар.

— Іалаьмате чІоагІа сакъердалуш хьожаш хилар со «Ворда хьарцачул тІехьагІа» яхача спектаклага, — шийна хетар дувц М. Н. Зыковас. — КІоарга праствення проблематика йоашхаш хиларца пхийла безам тІаувз цу спектакло, халкъа санъердамеча бегаша, шийтайпарча чулоацам болча, бакъда, дог тешадеча гІайгІаница хьалйиза я из. КІоарга кхетам болча воккхача сага Агобой тамашийна хоза сурт - сибат да Цицкиев Мухьмада кхоллаш дар. Цун турпал — хьамсарча лаьтта тешаме хилара йола олицетворени, шийн призванена массаза а тешаме хилар. Психологически плане чоалхане йола из роль ловзаеш волча М. Цицкиева чІоагІьо ше тІалаьпача моллагІча гІудакха саг тешаме хила веза, массадар кхолламхо волаш чакхдаха деза яха уйлаш.

ХІара спектакль дІайолалура сарраха ворхІ сахьат даьлча, бакъда, цунга кийчъяла коллектив йолалура Іуйрийна эт сахьат даьлча денз. Иштта яр театре хІара деннара распорядок. Из дар шоашта хьалхашка латта доккха а бехктокхаме а декхар довзаш, ма могга дикагІа шоай кхоллам москвичашта дІабовзийта гІерташ коллектив къахьегаш хилар.

Коллектив профессиональни легІаяра гІо деш дар московски театрашкарча артисташца хиина вІашагІкхетараш, мехка дикагІа болча критикаша дакъа а доацаш СССР а РСФСР а культура Министерствашкеи Эррига российски театральни общества спектаклашта бань мах.

Нурадилов Ханпаший цІерагІа долча театра Москве лаьккхача хана къаьстта моттиг дІалоацаш хІама хиина дІаьттар Владимир Ильича Ленина Мавзолее коллектив лахар. Цу гІулакхах лаьца дувц К. С. Станиславски цІерагІча РСФСР Пачхьалкхен премие лауреата Даалетмирзаев Муталипа:

— Вай театра репертуаре я, керттера роль ловзае са аьттув баьнна «Лениниана» яха спектакль. Нохч - ГІалгІайчен къаман театральни искусства историе эггара хьалхе вІаштІехьдаьнна хІама да из В. И. Ленина сурт-сибат кхоллар. Цудухьа из спектакль ае лоархІ Россе йистошка дахача вІамигача къамашта кортамукъале, ираз дола вахар деннача Владимир Ильичапара гІалгІайи нохчийн халкъий безам ба аьнна. Хьамсарча уйлаша Іалаьмате чІоагІа дог хьалдиза чуваьлар со Мавзолее... Шоай лер ца юташ дисац уж тайпа хІамаш. Цу тайпарча вІашагІкхетараша тохадолийт дог, бокха салоІам бу...

Москве хиначи гастролий итогаш тІехьагІа ергъя. Бакъда, хІанз а кхетадеш да хьалхашка лаьтта экзамен театра коллектива тІехдика чакхъяьккха хилар.

Дикадараш санна гастролаша гучадаьхар цхьедола кхоачамбоацараш а. Цу массадолчо хьахьокх тІехьатІайоагІеча хана карагІдаьннар дІачІоагІдеш, кхоачамбоацараш дІадоахаш, хІанз яьккха дика репутаци чІоагІъеш театр къахьегаш хила дезалга.

А. АЛЕКСЕЕВ.

Ер дийлагІа шу да онкологически диспансере лорцитолог йолаш Дудаева Зинаида Юсуповнас болх бу. Ше цига балха еча дина тоабаь дІаоттабир Зинас кхалнаха рак йий хьоваш бу профилактически болх.

Варт а цхьоагІо а йолаш коллектив я укхаза вІашагІкхийттар. Хьинаре - къахьегама Зинаида Юсуповнас общественни вахаре. Из я коммунистически къахьегама ударник, профсоюзни организаце председатела заместитель нагирхой хьехамча а.

Коллегаша лоархІаш, сийдеш саг а лор а я Дудаева.

СУРТА ТІА: лабораторни анализ еш я З. Ю. Дудаева.

И. ПЛИЕВА сурт.

Атеистически кхетам лун

ВІАШИ ТАРЛУШ ДОАЦА ХІАМАШ

Ди массайолча хана хиннаб сага унахцІенон новстагІа, хІанц аьлча, лазарах сага къинош дарагІа хала цунна тІаоттадеш дола Іазап лерхІаш хиннад цо. Наха шоаш еш йола влияни толхаш ца яра, хІанз шоай хур ду дика хьалха латтараша шоаш, наьха унахцІено лоралора чІоагІа сарцагІьаьнна ба алийта гІерташ. Цу тІа а цар йоах динах тешача нахага, сага дегІ сино шийна дала хьадаль йола ха йоаккха моттиг хинна ца Іеш, къинош доацача сина дала даь алтац а да. Цудухьа, йоах цар, шийн унахцІенон йоакхо ца яр, дала «сина денна цІа» дохадар мо хІама да, даьла раьза хургаш шийн унахцІево ца лораечуна.

Адамий исторе чулоацача ерригача хана дина мировоззрене шоагІаре лийца а пайда нйбаь а хІама саг Іоажалах кхераш хилар да. Цу кхерамах е гІерт ди саг велча са кхача деза «бакъ дуне», Іаьхарте хиларах вах тешабара ше лаладерий кІийле.

Медицина дІагойтад, лазара хьаст сага организмана воздействи еш йола сага гонахьарча Іалама а социальни а гома чура зене фактораш хилар.

Лазараш хьелу патогенни микробаша, вирусаша, дохьаш доалача химически хІамаша, лакхачеи лохачеи температура, механически воздействеша, стрессаша, [illegible] излученеша, кхыдараша. Медицинага йолаш я сага хулача лазарашна къовсам лоаттабара йола низ бола средстваш.

Алмо лазар цар къинош дарагІа, цар ше ма хе яхараш дарагІа, дала нахах тІа уттадеш дола Іазап дола яха хІама дино юкъедоладарагІа, дукха даьлах тешаш бола нах ба, лазар къинош даь саг цу къиноех цІенвара, дала дайта хІама дале, из далла раьза а волаш такха деза, яхаш, ца могаш хилча дарба ца лайташ. Нагахьа санна лазар алазаша къинош дарагІа церна дайта Іазап дале, тІаккха хьайбаш, бацоагІаш хІана хул цамогаш, цар ми-ча ду къинош? МалагІаш да дино хьеха лазарашта дарба даре пьыгьаш? Ламазаш дар, даьла къинопта дехнеш ар. хало ла а ловш лазар таккар, дин обрзаш кхоачашъяр, кхыдараш. ХІаьта цу гІулакхаша ноанъерле ю лазараш лаьгІдара, бовш бола нах кІезигбара лоаттабеча къовсамь, наьха унахцІеноина зе ду. Бокъонца холуш дола зе ду динах тешарийн кагирхойн унахцІенона маршаш кхабаро.

Цар хьеду пехавашта дола лазараш, цІена тІа хІамаш юалар, мера, дега, жамарашта нерани системана хула лазараш.

В. БЕЗНОСЮК, республикански санпросвещения санитарни дар.

Сийле йовргйоаца кхоллам

П. З. Захарова цІерагІча изобразительни искусствий музее дІанъовлаш я РСФСР халкъа художника, вай республика искусствий заслуженни деятела Н. Я. Бутта, балхий выставка. Шин бетта гарга республике бахача нагарта дайзад живописе а графике а художника карагІдаьнараш. ХІанз дерригa вай советски халкъ Сийлахь-боккхача Даймехка тІем тІа Котало яьккха 40 шу дизара кийъа додача хана, цу дезача ден хетаьяр ер выставка а. Укхаза гулбеннаб тІеха тІема ветеранаш, Грозненски горнизона бІухой, студенташ, дешархой.

Бутт Николай Яковлевич М. Б. Грекова цІерагІча тІема художникий студе венав 25 шу хьалха, цига гучаьннай цун художника-баталиста говзал, белгалбаьннаб дІахора цун вахара никъ. кхыча художникех къостлуш, шийн юхь йолаш из хилар. Шийн кхолламза ниъ цо дІайолабаьб «Брестская крепость» яха картина яздарца, цул тІехьагІа дайм а тІема тематике тешаме волаш хьавенав из. Цунна тешал да укхаза гойташ дола балхаш а, царех я «Денал дола форда пехота» яхача цикла юкъера, тІема а къахьегама а турпалий портретий галерея.

Николай Яковлевича панорамно - диорамни хьисапе язъь произведенеш а чІоагІа езаенай гулбеннарашта, дуккха а ха яккха безам хул цун «Сталинградски тІом», «Днепр бахьан латтар».

«Бородинский латар» яхача а кхыча а картинашка хьожаш латташ. Из да хІара цун бахьо каравугаш, хьегойтачеха тешарещ хилар.

— Соца бокккагІа бола кхаъ ба са картинашта наьха бІарг тІасае, — йоах художника гулбеннарашка.

Вахара гарга хилар да аьнна хет картийна нерттера хьисап. цар тІара хьежа кхерамеча а нйрчача а тІема баьде бІаргаш, дина бовзийт дай вахара турпала никъ, цунца цхьана деналерча гІудакхашта тІа а хьеж.

ДукхагІча даькъе укх выставке гойташ хинна балхаш документальни да, цудухьа укхаза чубаьхкача наха бовз шоай заманхой а шоаш а. Цу тайпара вахара бакъдар хьахьокха гІерт художник шийн кхолламе, хІана аьлча, из ба хано а эшабергбоаца низ.

М. КОРИГОВА.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

САЛОІАЧА ДЕНОШКА

4 АВГУСТ

С. М. Кирова цІерагІа культуран салоІарен парк. 9 сахьат даьлча денз болх беш хургъя аттракционаши ловзоргий автоматаши. 10.00. «Шера бе хьо, са хьамсаре мохк» яха радиоконцерт. 15.00. «УнахцІено лорае хой хьона» яха лекци. 20.00. Хроникально - документальни фильмаш.

В. И. Ленина цІерагІа культура Дворец. 8.00. «УнахцІено» яхача группа занятиеш. 10 сахьат даьлча денз болх беш хургъя аттракционаши ловзоргий автоматаши. 10.00. «Дезала ираза дІоагІа шун бе доал» яха саг йоалаяра-яхара торжественни регистраци яр. 17.00. «Хьона Даьхе — салтечун дог» яха радиоконцерт. 18.00. Шелковскойи Урус-Мартановскийи районий художественни самодеятельноста коллективай концерт.

5 АВГУСТ

С. М. Кирова цІерагІа культуран салоІарен парк. 9 сахьат даьлча денз болх беш хургъя аттракционаши ловзоргий автоматаши. 10.00. «Къухбеседа Кавказа композиторий илеш» яха радиоконцерт. 15.00. Духовой оркестра концерт. 20.00. Хроникально - документальни фильмаш.

В. И. Ленина цІерагІа культура Дворец. 10 сахьат даьлча денз болх беш хургъя аттракционаши ловзоргий автоматаши. 11.00. Болх беш я «Фаьлгийн приключенийн дунен тІа» яха киноклуб. 17.00. «УнахцІено» яха радиолектори. 18.00. Сунженскийи Ачхой-Мартановскийи районий художественни самодеятельноста коллективай концерт. 20.30. Хроникально-документальни фильмаш.

Суда залере

ДАЙ ФУ ДЕШ ХИННАБ

Вайна къаьгта гуш да хІара дезала бераш чІоагІбергбола, из ди тІехьагІа хозбергбола дерригa хьалаш вай мехка хилар. ХІаьта кхувшйоагІача къонача тІехьенах бизза нах хургболаш, нигат а уйла а цІена хургболаш хьалкхебе безараш дезала дай нанеи ба. ХІака аьлча, эггара хьалха, вІамига долаш берашта хьехам лураш, дикагІйола оамалаш Іомае езараш уж боландаь. Бакъда, беррига дай-нанной беш из кхетадеш, шоай декхараш кхоачашдеш, цу тайпарча дай бераша цхьаьцца харц хІамаш леладу, зуламаш ду.

Иштта 1968 шера ваь Шамсудинов Олег Мовладинич ше дІа-дІа кхаьчача вахаш а цхьаннаьа сеца моттиг йоацаш а хиннав. Шоай дегІаманта, синошта бола тоам лехаш, цар дукха тергалвеш хинневац шоай воІ, цунна кхетам луш хало еш хиннац. Цудухьа ворхІ цу даьлча наьн-наьнаца висав из, хІаьта йовкха саг ше а хиннай цхьаьне Іунал дезаш. Цхьанкха а тІахьокам боацаш вися кІаьнк ялхлагІча классе дІечуваьлча вІалла а школе ца а ухаш Іийнав. Цо цІагІара дІа а ухаш вІираш, бетташ доахаш хиннад. Цох хьахиннар вы совхха 22 августа денз 22 сентябре кхаччалца хьалхе а шийн ханарча кхувшйоагІарашца дага а ваьнна, кийчо а ль, цар кийс квартире хьоал даьд. Цар дІаккхихьад ахча, дошо хІамаш, кхыйола дукха мах бола хІамаш.

Суда заседане хьийхабар кІаьнка нана Т. Г. Вельшида М. Б. Буркаеви, бакъда уж цига бахканзар из шоашта ца доагІаш санна а хийтте. Уж-м цул тІехьагІа е дукха сагота хиланзар чуволла дика ха техача шоай вийй кхел миштай ха. Даьи наьнен йІовхал, цхьаккха тайпа а кхетам балар, хьехар вар дайза воацача кІаьнко харцахьа кхетадаьд вахар, цудухьа харц никъ а хержаб.

Цу тайпара масалаш кхы а да. Чиние вахаш волча кхувшйоагІача кІаьнко Яхьиев Увайс Абулазитовича йитай школа. Цо арахьа бийсаш йоахаш хиннай ведда дІавахе. ХІаьта даьша дийнад шоай воІ таргарча нахаца балха вахав яхаш. Дай а из деша ваьгІача школа а тІахьожем ца хилара Яхьиевна зене хІама карагІдаьлар. Укх шера цхьайтталагІча феврале из Грозне венав, бус шийтта сахьат даьлча Ленина проспекта тІа латтача 71—92 ЧИП номер йолча жигуле чура хІамаш дочкъаьй цо, из лагерца хьа а йийлла.

ДІатехкача гучадаьлар кІаьнка дв-нана шоай воІ дукха ха йоаккхаш цІенагІа ца кхеташ мичахьа лел хьажа сагота ца хиннилга, цул совгІа, уж хьежабац иштта йорт этта цунна ахча мичара ух. ХІанз Ленински районен халкъа суде ха техай У. А. Яхьяевна.

Цу масалаша хьахьокх берашта кхетам балара дай юстара латташ хилча фу хул, уж харц новкъа довлаш хилар. Берашта кхетам балара рецепт яц, бакъда, дай нанен шоай берий йовкхо еш хуле берех бизза бола вай общества нах хургба.

А. ДОЛАКОВА, Ленински районни халкъа суда судахо.

Кагий нахи мехкарийи!

№ 4 йолча Грозненски нефтяной профессионально-технически училище 1984—1985 дешара шера дешархой деша дІачуяздийта дІахоайт.

укх профессеех:

1. Мехкадьттех гази йоаккхача скважинашта эксплуатацион разведочни бурув тохача бурильщика гІовча, электросварщика болх бе а хоргдолаш.
   Дешара ха — 1—3 шу.
2. Буровойнта гІулакх деш вола электромонтер.
   Дешара ха 1—3 шу.
3. Электрогазосварщик.
   Дешара ха 1—3 шу.
4. Автослесарь.
   Дешара ха — 1—3 шу.
5. Химически анализа лаборант (мехкарий).
   Дешара ха 1—3 шу.
6. Топограф-геодезист.
   Дешара ха — 1—3 шу.

Училище деша дІаэц 8—10 класс чакхъьякха кагий нахи мехкарийи, эскарера цІабаьхка бІухой.

Училище кийчъю «Грознефть» объединенеш кадраш. Деша багІача хана дешархой Іалашбу мах боацаш обмундированеца, кхачаица, учебникашца, общежитеца, городской транспортаца лела льготаш лу.

Училище болх беш я художественни самодеятельноста кружокаш, вокально-инструментальни ансамбль, предметни кружокаш, спортивни секцеш: шийн лоІаме кІалтохаргагІа латар, волейбола, баскетбола, истола гІарча тенниса. Производственни практика йолча хана дешархошта шоай специальностагІа доагІача юкъерча алапех 33—50 процент ахча кара дІател. Училище деша вагІаш ваьнкха ха къахьегама стажеца дІалоархІ. Дешар хьехаш ба юкъера технически лакхерен образовани йола мастераш.

Училища кхо курс чакхъьякха а йистебоклаш дІалуш йола экзаменаш толаме дІаенна а болча кагирхошта юкъера образовани яккхарал доленпрофессергІа квалификаци ена долен диплом дІалу. ТІехдика дешаш училище чакхъьякха дешархой лакхерчен юкъерча специальни дешара заведенешка деша хьожабу.

Училище чакхъьыккхараш специальностагІа болх бе хьожабу город Грозне.

Деша отта безам болчо училище хьачулу директора цІерагІа ер документаш: заявлени, дийна хьара тешал, вахача моттигера справка; ваь за тІа йола тешал е паспорт, 6 фотокарточк 3х4 размер йолаш.

Документаш хьачуийду хІара дийнахь 8 сахьат даьлча денз 17 сахьат даллалца.

Занятеш дІайолалу 1984 шера 1 сентябре.

Училища адрес: г. Грозный, Октябрьски район, 12 участок, автобусаш №№ 13, 24, 25, трамвай № 5. «12 участок» яхача уж соцача кхаччалца.

ТЕЛЕВИДЕНИ

4 АВГУСТ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — Гор. Гвадалахара (Мексика) университета фольклорни ансамбля выступлени.
9.05 — «Дика товараш — дукхагІа».
9.35 — «Спортлото» 31-гІа тираж.
9.45 — «ТАСС-э тІадилладдІахайта...» Художественни фильм. 5-гІа сери.
10.50 — «Іилмеи техникеи». Киножурнал.
11.00 — «Дешара го».
11.45 — «ДагадоагІий хьона, новкъост...».
12.45 — «Йоккха яхаа йола мах» яхача цикла тІара «Деррига вахара гІулакх» яха (Рига) телевизиони документальни фильма премьера.
13.15 — «Москвичка». Телевизиони клуб.
14.30 — «Нерда хоамаш».
14.45 — «Дезали школи». Телевизиони журнал.
15.15 — Художникех дола дувцараш. Пачхьалкхен эрсий музея коллекцешкара Репин.
15.45 — «Новкъост илли». Эррегсоюзни телевизиони конкурс. Таллинера передача.
16.30 — Политически обозревателя В. П. Беметова къамаьл.
17.00 — Мультипликационни фильмаш: «Сабарде Іаь». 5-гІен 6-гІен выпускаш.
17.20 — «Нерда хоамаш».
17.25 — «Дийнача хІаний дунен тІа».
18.25 — «Сальвадора дегладолгеи эгІазлои» яха телевизиони документальни фильма премьера. Автор — политически обозреватель Л. Новиков.
19.25 — «Ца хийннача тайпара дола концерт». СССР халкъа артиста С. Образцова цІерагІа академически Юкъерча тентий театро оттаь фильм-спектакль.
21.00 — «Ха».
21.35 — Халхабуал РСФСР халкъа артисташ И. Пзлеваи В. Гордеева.
22.25 — «Нерда хоамаш».
9.35 — «Іуйрийнара почта» яха музыкальни передача.
10.05 — «Саг. Лаьтта. Дуне».
10.50 — А. Алексин. «Кино гІо вай?». Московски къонача хьаьжархочун театра фильм-спектакль.
12.30 — Путешественникий клуб.
13.30 — Ленинградски телевидене студе программа.
15.00 — Халкъашта юкъера обозрени.
15.20 — Кхоана — машинмашхьагучун Ди. «Резерваш болх бе Іелайлалийт».
15.30 — Концерт.
16.15 — «Нохч - ГІалгІайчен кІира».
16.25 — «Вай деттагІий программа».
16.50 — «Дега тІара». Малгобек-Уральски машиностроительный баьхкхой коллективаца вІашагІкхетар.
18.45 — «Музыкальни киоск».
19.15 — Телевизиони хьажа-цІа.
20.00 — «Бийса даьлла хийла шун, бераш!».
20.20 — «Сары чичек». Телевизиони документальни фильм.
20.30 — Стендови стрельбах йола СССР чемпионат.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Кхалсаг хьалакх». Телевизиони художественни фильм. 1-гІен 2-гІен сераш.

5 АВГУСТ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — Орловски халкъа ансамбля профсоюзий илеи халкъарe концерт.
8.55 — Латвийски телевидене документальни фильмаш. «Ансамбль», «Курземе».
9.30 — «Будильник».
10.00 — «Советски Союза гІуллакх ду аз!».
11.00 — «Могашале».
11.45 — «Іуйрийнара почта». Музыкальни передача.
12.15 — Советски эзьттара вІашагІкхетараш.
12.30 — «Юртана сахьат».
[illegible]

II ПРОГРАММА
8.00 — ...
8.15 — «Шогаш хила безам бу».
8.30 — Машинийн ...
9.05 — Ритмически гимнастика.

10.00 — «Халкъашта музыкальни панорама».
18.45 — «ДІаэна эха модрийаш». Машиностроителийн Дома культура йола музыкальни передача.
19.35 — «Фигаро — укхаза а, Фигаро — цига а». Художественни фильм (Итали).
21.00 — «Ха».
21.35 — Футбольни обозрени.
22.05 — «Эстради тІа — в. Винокур». Фильм-спектакль.
23.55 — «Нерда хоамаш».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Зарядка е, дІаоттал».
8.15 — Гор. Суздаля «Опилье» яхача илеи халхареи халкъа ансамбля выступлени.
8.35 — «Хургдолчун эаз хиза». Документальни фильм.
9.00 — «Эрсий мотт».
9.30 — «Морхаш тІара шоалгІате». Телевизиони документальни фильм.
10.00 — СССР Пачхьалкхен камерни оркестра концерт.
11.00 — «Алдар-Косен дІаэнаш бараши» яха казакий халкъа фаьлгий мукъамех оттаьнча телевизиони спектакля премьера.
12.10 — «Ворда заповедника». Іилман-дезадийтара фильм.
12.25 — Центральни телевиденеи Эррегсоюзни радиой Йоккхача берий хора концерт.
12.55 — «Полустанке тІара саг». Телевизиони художественни фильм.
14.00 — Халхаюза ансамбль «Чинар». Бакура ю передача.
14.35 — «Вай корреспондентий дувц».
15.05 — «СССР халкъа артиста М. Ульянова А. С. Пушкина «Евгений Онегина». 2-гІа корта беш» аха фильма-концерта премьера.
15.55 — «Нъонахчал» телевизиони художественни фильм. 2-гІа сери.
17.00 — Футболах йола СССР чемпионат. ЦСКА — «Арарат».
18.45 — «Кинохьажачун спутник».
19.30 — «Гениара юхера». И. Е. Репина. «Пенаты» яхача музей - цІенах дола телевизиони документальни фильм.
20.15 — «Верасы» ансамбль.
20.00 — «Бийса даьлла хийла шун, бераш!», концерт.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Шинамоа йола спорт». Телевизиони художественни фильм (ЧССР).

РАДИО

4 АВГУСТ

7.20 — Нерда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала).
7.35 — Хоамаш. Хеттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачий программа (эрсийи гІалгІайи меттала).
8.35 — «Шера ши хьунгьал чуэцара тІехьа». Грозненски районера передача (нохчий меттала).
10.15 — «Хьалхавет коммунисташ» (гІалгІай меттала).
10.30 — Реклама (эрсий меттала).
11.00 — «Кагирхой вахар» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
11.30 — Сийлахь - йоккхача Котален 40 шу дизарга. «Патриотизма тема нохч-гІалгІай литературе». Беседа (эрсий меттала).
12.40 — «СалоІара минуташ» (нохчий меттала).
15.00 — Реклама (эрсий меттала).
15.15 — «Вай деттагІ — Іалам» яха радиожурнал (эрсий меттала).
15.45 — Социалистически вахар дионник (эрсий меттала).
16.55 — «Музыкальни почта» (гІалгІай меттала).

5 АВГУСТ

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленина никъ» газета обзор.
7.30 — Передачий программа (эрсий, нохчий меттала).
7.35 — Хоамаш. Хеттам (эрсий меттала).
9.25 — «Шоана хоза хета илланчи» (эрсий меттала).
11.30 — Машиностроителий Дома культура дола концерт (эрсий меттала).
15.15 — Музыка (нохчий меттала).
16.00 — «Школьный глобус» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
16.30 — «Къона тІехье» (нохчий меттала).
18.00 — «Илланча деттагІа долчарна» яха концерт (нохчий меттала).

Хоамаш

Тахан республике ТІоллен Грознен хушалуш мофхаш а йолаш, йовчан а йоацаш, малхбоалехьара секунде 3—8 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 23—28, Грозне 26—28 градус йоккха йолаш хилен тарлу. [illegible]

Метеостанци.

ФЕ ХИЛА

Наькъашка лелара бокъонийн 223-ча пунктe белгалдаккхар тІа ядаь да: машинех е тракторех прицеп тІехьа хеттача мушах е аьшкасьргах цІе байракхилгаш е щитокаш яхка еза, аьнна. Эшаш я кхыча водителашта а наькъахошта а прицеп хетташ бола муш е аьшкасьрг дикагІа бІаргабойтара. Бакъде, цу тайпара дода ваькъашка лелара бокъонаша дІадехар цхьаболча водителаша кхоачашдеш дац.

Грозненски районе Чишки яхача юрта юхе 1436-ча автоколонна доалахьарча «БелАЗ» яхача моккъаш ккухьача автомобила водитель В. Евграшин, сигнальни байракхилгаш йоацаш боле аьшкасьрг а теха, шийна мо йола автомобиль тІехьа йийза воагІаш хиннав. Байракхилгаш ца яхвар бахьан долаш, трос бІарга ца гуш, кхыча водитела автомобиль тІатехай цунна.

Наькъашка лелара бокъонаша яхачох, города доазон тІа машина скорость 60 км сахьата мара хила йиш яц. ХІаьта цхьайолча, нах дукха хулача моттигашка 40 км сахьата мара. Бакъда, цхьаболча водителаша, ГАИ болхлой ца латтача моттигашка тІехйоаккх шоай машинай скорость, тІаккха ханнахьа юхасоцас ца а могаш, автоавареш ю.

Гор. Грозненерча Ленински районе цхьаннахьа болх беш воаца «Жигули» яхача автомашина водитель А. В. Литвинов Вутырина улицагІа сиха водаш хиннав, тІаккха хьалъаревсалашехьа вІенара бІоагІа тІатехай цо шийн автомобиль. Уллув ваьгІа пассажир вийнав, хІаьта тІехьашка ваьгІача пассажиран водитела шийнеи чІоагІа човнаш яьй. Водителага а уллув вагІача пассажирага а лорав у тІехкараш хиннадац.

Донкха наькъа - транспортни хатар хиннад Шалински районе а. Нажай - Юртовски районера Ялхой - Мохк яхача юртара Л - А. С-М. Ахматова ВАЗ-2106 яхача автомашинаца Аргунера воагІаш Ростов - Баку трасса тІа воаллача тІатехай, шийн машин хьалхашка гІодда Іотехйоалача «КамАЗа». Водитель а цуцца хиина шин пассажир а боабаьб.

Грозненерча Ленински районе «Жигули» яхача автомашина водитела В. Б. Тимхаева Б. Хмельницке улицагІа аэропорта оагІорахьа хьалволаш, скорость лакха хилар бахьан долаш наькъа тІера а ваьнна, бІоагІа тІатехай шийн машин. Лергвоза човнаш хиннай цунна.

ДІадахача кІирагІа (28-ча июле — 2-ча августа) НГІАССР наькъашка 15 хатар хиннай, 6 саг вийнав, 14 сага хала човнаш.

НГІАССР МВД ГАИ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностеи транспорти — 2-85-01; юрта бахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; кехаташ — 2-85-64; корректорска — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-85-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувла шинареи, ерен, шоаттен деношка

СФ02311. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3324.